

JUHLAJULKAISU

Airaksisten sukuseura 1946–2026

Vapaus

*Merkit viittaavat siihen
- ne päivät, - tulevat*

*yht'äkkiä elämä yllättää
- tietämättä, - asujat*

*olevaisen ajan merkkejä
tänään, - minulle*

*itku vai ilo vapautteen
toistemme, - lähellä?*

*ilmanlaadulla mittausasema
jokaisella, - lähimmäisessä*

*yksimielisesti lähtekäämme
työsaralleen, - kukin!*

*olemalla ihminen ihmiselle
kurkottamatta, - kuuta
- taivaalla!*

Veli Airaksinen (1937–2026)
Runoteoksesta: *Laudanpalalla
kiitän* (2000)

Pääkirjoitus

Hyvät Airaksisten sukuseuran jäsenet, ottakaa vastaan yhteisömme kaikkien aikojen ensimmäinen digitaalinen Juhlajulkaisu. Sukuseura tarjoaa teille 80 -vuotis juhlavuoden kunniaksi runsaan kattauksen tietoa ja tarinoita meistä Airaksisista. Kymmenen vuotta sitten painatimme Juhlajulkaisun satasivuisena lehtenä, nyt olemme siirtyneet tähän aikaan ja julkaisu jaetaan sähköisesti. Päätimme jo suunnitteluvaiheessa, että näin monipuolista pakettia ei suljeta maksumuurin taakse vaan tämä lahjoitetaan jäsenillemme maksutta. Olkaa hyvät, ja nauttikaa ikiomasta sukulehdestä.

Digitaalinen jakelu sukuseuran kotisivun kautta mahdollistaa myös sen, että te voitte vapaasti lähettää lehden kaikille Airaksis-mielisille sukulaisillenne ja ystäville. Toivon artikkelien herättävän kiinnostusta myös sukuseuran ulkopuolisissa henkilöissä liittyä kahdeksan vuosikymmentä ansiokkaasti toimineeseen vireään ja nuorekkaaseen sukuseuraan.

Jos jonkun mielestä sukuseuratoiminta on hämähäkin verkkojen peittämää käpertymistä menneeseen, suosittelen virkistämään

mielipidettä tutustumalla nykyisen hallituksemme jäsenten ajatuksiin. Historia ja menneet sukupolvet ovat luonnollisesti keskeinen arvo sukuseurojen olemassaolossa, mutta yhtä merkittäviä ovat tämä hetki ja varsinkin tulevaisuus, kaikki se mitä kohden ponnistamme yhteiseltä menneisyyden alustalta eteenpäin.

Ihminen on aina halunnut tietää kuka olen, mistä tullen ja keihin kuulun. Kiinnostusta sukuun ja sukulaisuuteen on kasvattanut voimakkaasti kehittynyt DNA -tutkimus. Geneettistä selvitystä sukulaisuussuhteista on tehty meilläkin, kun on etsitty mistä se kaikkein ensimmäinen noin vuonna 1530 syntynyt Airaksis-Pekka oli peräisin asettuessaan elämään Laukas-järven rannoille nykyiseen Airakselaan. Vuosikymmeniä luulimme, että yhteys löytyy Leskisten suvusta, mutta uusimpien tutkimusten mukaan tälle arvaille ei löytynyt katetta. Emme ole pystyneet ratkaisemaan kuka oli meidän Airaksisten esi-isä ja mistä hänen meille antamansa sukunimi on peräisin. Tämän arvoituksen avaamista on yhtä jännittävää selvittää kuin minkä tahansa dekkarin juonta. Ratkotaan sitä yhdessä Airaksisten sukuseurassa.

Toimitus

Viiden hengen toimitus on tuottanut sisällöt talkoilla, lisäksi saimme hallituksen sihteeri Katjan kautta kertomukset Ruotsista ja Etelä-Koreasta. Kiitokset graafiselle suunnittelijalle Heidi Nissille PunaMus-talta, joka on taidokkaasti vastannut julkaisumme taitosta.

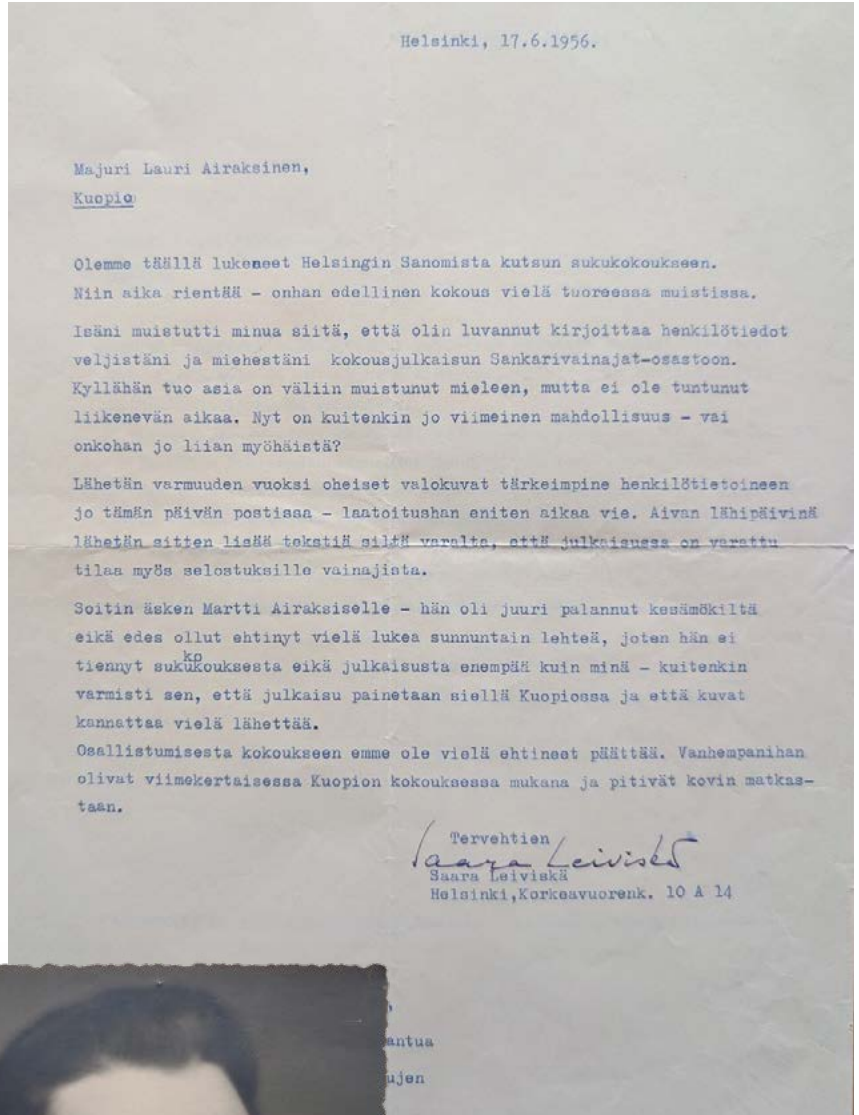
Sami Airaksinen, Arja Airaksinen (päätoimittaja), Milla Kajanne, Annastiina Airaksinen ja Anu Järvinen

Saara Leiviskän arkistosta

Saara Helena syntyi 28.3.1918 Pälkjärvellä kauppias **Matti Airaksisen** ja **Hilma Korvenojan** (ent. **Korander**) neljänneksi lapseksi. Hänen isoisonsa **Armi Maria Ratia** (os. **Airaksinen**) oli kuusi vuotta vanhempi. Perheessä oli myös kolme poikaa, joista Saaraa kaksi vuotta vanhempi **Martti Sakari** oli hänelle kaikkein läheisin. Saara on kertonut, miten paljon hän kaipasi veljeään, joka kuoli Helsingin Sotasairaalassa 12.10.1941 saatuaan kuukautta aiemmin räjähtävän luodin leukaansa Kuolemajärven taisteluissa.

Toinen suuri suru kohtasi Saaraa, kun hänen tuore aviomiehensä **Johan Aulis Olavi Leiviskä** (s.13.9.1918) kaatui Ägläjärvellä 22.7.1944. Saara ja Aulis oli vihitty 1.4.1942 Helsingissä. Aulis Leiviskä opiskeli Sibelius-Akatemiassa sävellyspääaineenaan. Hänen suppeaksi jääneestä tuotannostaan tuoli sodan aikana tunnetuksi ”Kiestingin rapsodia”. ☆

Airaksisten sukuseuran juhlille on osallistuttu ennenkin. Tässä ote Saara Leiviskän kirjeestä tasan 70 vuotta sitten seuran silloiselle puheenjohtajalle Lauri Airaksiselle.

Saara Leiviskän veli Sakari.

” Nyt on kuitenkin jo viimeinen mahdollisuus – vai onkohan jo liian myöhäistä?

Saara Leiviskän puoliso Aulis.

SISÄLLYS

– Se kulkee suvussa –

Sukunimestämme on kiertänyt paljon monenlaisia tarinoita, joiden todenpitävyys on jäänyt vain tarinoiksi. Ne kertovat kuitenkin palavasta halusta selvittää keitä olemme ja mistä tulemme.

- 2 Pääkirjoitus
- 2 Toimitus
- 3 Saara Leiviskän arkistosta
- 5 hallitus
Airaksisten Sukuseura Ry:n hallitus
- 9 Elinolosuhteet Airakselassa 1500-luvun loppupuolella
FT Jukka Partanen
- 14 ELÄMÄ on suuret arpajaiset
Timo Airaksinen
- 16 Teppo Airaksisen isoäiti vei hautaan tiedon biologisesta isoisästä
- 18 Sateenkaarenväristä sukututkimusta
- 20 Länsirannikon Airaksinen vaihtoi nimensä
- 22 Aino Venetjoki os. Airaksinen - Kahden maailman nainen
- 26 Vauraus ei suojellut Maijua elämän kolhuilta
- 29 ”Elämä on ollut rikas ja täynnä tarinoita”
– Ritva Antikainen os. Airaksinen muistelee elämäänsä ja Airaksisten sukuseuran alkuvaiheita
- 31 Siihen aikaan kun Tšekkoslovakiasta suomalaisia sähköjohtoja ostettiin
Mauno M Airaksinen muistelee lapsuutensa Airakselan kylää
- 34 Ruotsi uutena kotimaana
- 35 Från Borås till Finland
– en berättelse om rötter, bastu och släkten Airaksinen Boråsista Suomeen – kertomus juurista, saunasta ja Airaksisen perheestä
- 37 Venäjän kansalainen Viktor Airaksinen asuu Etelä-Koreassa
- 39 Suomen sukututkimusseura
- 40 Sukuseurojen Keskusliitto:
Suomalaisten sukuseurojen kasvattaja
- 41 In Memoriam
Raimo Airaksinen
Veli Airaksinen
- 47 Miksi sukumatrikkeleita ei enää julkaista?
- 48 Tervehdys Sinulle lehtemme tutustuneelle!

HALLITUS

– Se kulkee suvussa –

Airaksisten Sukuseura Ry:n hallitus

Sukuseuran sääntöjen 6. pykälän mukaan:

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja, jota kutsutaan myös seuran esimieheksi, varapuheenjohtaja, jota kutsutaan myös seuran varaesimieheksi ja 3 varsinaista jäsentä sekä 2 varajäsentä.

Hyvät sukuseuran jäsenet, haluan esitellä teille hallituksen, jonka 48 vuoden keski-ikä luetaan tietojeni mukaan seuran 80 vuotisen historian nuorimpien joukkoon.

SAMI AIRAKSINEN

puheenjohtaja

”Kiinnostukseni sukuja kohtaan alkoi tarinoista, joita mummi ja ukki olivat kirjoittaneet äidilleni ja enolleni elämästään Heinävedellä 1940 – luvulla. En ollut koskaan kuullut mitään heidän kummankaan lapsuudesta. Oli mielenkiintoista lukea kaikesta siitä, mitä edeltävät sukupolvet olivat puuhanneet.”

Sami esittelee kaksi usean kymmenen sivun pumaskaa, joihin hänen äitinsä vanhemmat ovat tallentaneet tapahtumia aina 1970 – luvulle saakka. Hän pääsi tutustumaan teksteihin parikymmentä vuotta sitten ja kiinnostus sukujen historiaan avautui oitis.

”Kävin jututtamassa serkuksiani isän puolelta. Istuttiin iltaa ja sain kuulla Airaksisten sukuseurasta. Löysin nettisivut ja tuttuja nimiä. Tulin ensimmäisen kerran mukaan Valkeakoskella pidetyille sukujuhlille kesällä 2014 ja aloin tuntea mielenkiintoa myös seuran toimintaan.”

Samin kiinnostus huomattiin ja pyysin hänet mukaan tekemään ensimmäistä Juhlajulkaisuamme 2016. Hänen it-osaamistaan todella tarvittiin seuran toiminnassa.

”Huomasin, että kotisivut olivat aikansa eläneet ja laitoin sen puolen kuntoon. Sitten minut jo houkuteltiin hallitukseen mukaan”, nykyinen puheenjohtaja kertailee sukuseuraharrastustaan.

Sukujuhlassa Bomballa kesällä 2021 oli aika aloittaa seuran hallituksen nuorentaminen ja Sami valittiin yksimielisesti uudeksi puheenjohtajaksi. Hän on tuonut sukuseuraamme hienosti tähän aikaan ja suunnittelee toimintaa pitkäjänteisesti myös tuleville vuosikymmenille.

”On ollut mukavaa olla mukana oppimassa kaikenlaista järjestön pyörittämisestä ja juhlien järjestämisestä. Opettelin kotisivujen siirtämisen vanhasta nettiversiosta uuteen ja digitoin muutamia asioita. Omalta osaltani olen ajantasaistanut sukuseuran toimintaa. Lainsäädännön muutoksiin on pitänyt reagoida, kun esimerkiksi jälkipolvitutkimus on muuttunut valtavasti. Turvallisesta säilyttämisestä suojattuna ja asianmukaisesti digitoituna on nykyisin selkeät määräykset. Ei tässä muuten olisi, ellei tuntisi jonkinlaista merkittä-

vyyttä. Ja olenhan saanut tutustua uusiin Airaksisiin.”

Tästä pääsemmekin pohdiskelemaan, millaisia me Airaksiset oikein olemme. Puheenjohtajalla on monta selkeää mielipidettä, joista on helppo olla samaa mieltä:

”Tyypillisiä Airaksisten piirteitä ovat uteliaisuus, puheliaisuus ja kiinnostus maailmasta. Periksi antamattomuus taitavat kuulua sukumme ominaisuuksiin sekä halu tehdä asiat valmiiksi, mistä saa yllättävän paljon mielihyvää. Tarkan rahan ihmisiä me myös enimmäkseen olemme. Mitä tulee negatiivisiin piirteisiin, niihin voi olla helposti sokeita.”

Ja vielä lopuksi, miltä Sami sinusta on tuntunut olla puheenjohtajana puolen vuosikymmenen ajan?

”Olen kokenut luottamusta siitä, että olen ottanut vastuun ja pyrkinyt osoittamaan sen. Katson pitkälle tulevaisuuteen. Jännä nähdä miten sukuseura toiminta kehittyy ylipäätään.” •

JARMO AIRAKSINEN

varapuheenjohtaja

”Varhaisin muistoni Airaksisten sukuseurasta on Cinderella -risteilyltä seitsemän ikäisenä heinäkuussa 1990. Olin ollut mukana aiemminkin, mutta niistä ei ole muistikuvia. Isän ja usein koko perheen kanssa käytiin ainakin kaikki täysien kymmenten sukujuhlat ja välillä muissakin kokouksissa. Isäni Sepon suku oli kotoisin Pohjoiskarjalasta Enon seudulta ja sittemmin oma lähisuku asettui pääasiassa Tampereen seudulle. Isä oli mukana hallituksessa ainakin varajäsenenä ja siitä sitten innostuin itsekin.”

Airakselan sukujuhlaan 2018 Jarmo osallistui isänsä sekä kahdeksan- ja kymmenvuotiaiden lastensa kanssa. Juttelimme seuran toiminnasta aurinkoisella pihamaalla ja Jarmo kertoi kiinnostuksesta aktiiviseen osallistumiseen. Seuraavassa sukujuhlassa Bomban kokouksessa kesällä 2021 hänet valittiin sihteeriksi, kun pitkäaikainen sihteerimme Aino Airaksinen vetäytyi tehtävästä. Timo Airaksinen puolestaan jätti muutamia vuosia myöhemmin varapuheenjohtajuuden ja viime kesän vuosikokouksessa Jarmo valittiin varapuheenjohtajaksi.

”Olen suvusta ylpeä ja kiinnostunut eniten yhteisöllisyydestä ja yhdessäolosta sekä yhteisen toiminnan mahdollistamisesta. Nykypäivänä ollaan enemmän yksilöitä ja tekemisissä ehkä vain somemaailman kautta, mutta sukuseurassa merkkää myös yhteisö. Tapahtumat ovat minulle tärkein asia ja se, että pääsen niitä järkkäilemään. Tulevan kesän juhlatapahtuman järjestäminen on ollut mukavaa, kun sain seuran hallitukselta lähes vapaat kädet toteuttaa tapahtumaa tietyn budjetin puitteissa.”

Jarmo vertaa itseään vanhempaan veljeensä, sillä molemmat ovat aktiivisia erilaisissa seurayhteisöissä. Suvun asioista vanhinta veljeä on kiinnostanut sotahistoria heidän isänsänsä, Aarne-pappan, kautta ja hän on kiertänyt aikanaan niitä paikkoja, joissa pappi ollut sotimassa. Sotahistorian sijaan Jarmoa on kiinnostanut eniten sukuseuratoiminta:

”En ole niinkään lähtenyt penkomaan pitkälle historiaan suvun menneisyyttä, vaan mieluiten haluan mahdollistaa tämän päivän toimintaa. Olen ollut mukana myös jalkapallotoiminnassa monessa roolissa ja havainnut esimerkiksi talkoiden tekemisen selkeästi vähentyneen. Ihmisten aika näyttää olevan kirjaimellisesti kortilla, ollaan ennemmin valmiita maksamaan harrastuksista kuin tekemään talkoita tai osallistumaan aktiivisessa roolissa.”

Jarmo pohdiskelee sukuseuran toiminnan olevan kuitenkin toisenlaista kuin viikoittainen jalkapallovalmennus. Hänestä on mukavaa olla järjestämässä tapahtumaa, joka kiinnostaisi mahdollisimman monia saman suvun jäseniä:

”Eihän aina tarvitse olla tekijänä. Tässä meidän tilanteessa osallistujat ovat tärkeitä, kun heille toimintaa tehdään ja mahdollistetaan. Onhan se perusajatuksena, että juhla kerää väkeä ja mahdollisesti saamme uusia jäseniä tulemaan mukaan toimintaan.” •

KATJA AIRAKSINEN

sihteer

”Sukujuuret ovat tärkeitä. Tiedostan sukupolvina taaksepäin, sillä vanhemiltani olen saanut tietoa tästä suvusta. Osallistuin heidän kanssaan sukujuhlille 12-vuotiaana ja sain innostuksen tapahtumasta, joka mahdollistaa suvun tapaamisia keskenään. Silläkin tavalla koen olevani Airaksinen, etten halunnut luopua omasta nimestäni mentyäni naimisiin. Olen nyt Airaksinen-Lipiäinen, käytän kaksoisnimeä vain virallisissa papereissa”, Katja kertoo sukuyhteyden merkityksestä.

Katjan isä Seppo on kotoisin Kontiolahdelta. Hän muutti nuorena Ruotsiin Boråsiin ja perusti perheen. Katjalla on paljon muistikuvia Ruotsin kodista, kuten eräästä jouluaatosta:

”Vanhemmat kertoivat yllärinä, että muutetaan takaisin Suomeen. Silloinkin taidettiin puhua sukuseurasta. Isän kaksi veljeä asui Kouvolassa, joten se oli suurin syy, että muutto tapahtui Valkealaan. Siskon kanssa olemme molemmat syntyneet Boråsissa. Kesäisin oltiin paljon mummolassa Lehmossa, lähellä Joensuusta.”

Nelihenkinen perhe muutti Valkealaan ja Katja kävi koulua sekä Valkealassa että Kouvolassa. Hän opiskeli ulkomailla, oli mukana yhdysvaltalaisessa nuorten kansainvälisessä Up with People -ryhmässä laulaen, tanssien sekä organisaattorina jakamassa hyvää mieltä ympäri maailmaa. Lisäksi hänen vastuullaan oli ohjata eri

maista koottujen nuorten toimintaa kesäolympialaisten yhteydessä Australian Sydneyssä vuonna 2000. Kaikki tämä on kerryttänyt runsaan osaamisen paitsi kielellisesti myös yhteyksien luomisesta eri maiden kansalaisten kesken. Tulen ajatelleksi, että vahva tieto omista juurista on ollut se perusta, mikä on auttanut pärjäämään maailmankansalaisen vuosinakin.

”Hienoa, että on olemassa omat juuret ja tietää mistä tulee. Vanhempien kanssa kävin paljon sukuseuran tilaisuuksissa, mutta isä kuoli yllättäen vuonna 2017. Löysin isän papereista vanhoja kutsuja sukuseuran tilaisuuksiin ja tuli mieleen, oisko mun aika jatkaa isän jalanjäljissä. En ajatellut silloin lähteä näin aktiivisti mukaan, mutta sitten Paasitornissa elokuussa 2003 minut valittiin

MILLA KAJANNE

rahastonhoitaja

”Oikeastaan tiesin jo kymmenvuotiaana seurasta, jota Lassi-ukki oli aikoinaan perustamassa, mutta omaa mielenkiintoa asiaan ei ollut. Lähisukuun oli tiivis yhteys, kauimmaisista Airaksisista en tiennyt mitään. Olin ajatellut, että sukuseura on pölyttynyt konklaavi.”

Sukuseuran perustajajäsenestä, majuri Lauri Airaksisesta, on kirjoitettu Airaksisten sukuseuran Juhlajulkaisussa 2016. Milla vietti lapsena aikaa Lassi-ukin mökillä Kuopiossa. Äidinisä tuntui jäyhyydessään vähän pelottavaltakin hahmolta, ei ollut leikkivä kuten toinen ukki. Millan muistoissa hän oli kuitenkin hyvä ihminen, työteliäs jopa niin, että teki kiviaidankin mökille ja otti toiset ihmiset vakavasti.

”Hänellä oli sukusanastoa ja karttoja sekä sukupuupirroksia. Arkisto täyttyi valokuvista. Ukki esitteli vanhoja tavaroita ja esineitä mielellään. Mutta olin pieni lapsi enkä ymmärtänyt eikä kiinnostanut, vaikka hän itse oli aika tohkeissaan.”

”Vertasin Lassi-ukkia isänisään Matti-ukkiin, joka kuoli, kun olin alle viisivuotias. Hän hössötteli ja leikki paljon varmaan siksi, kun olin eka lapsenlapsi siinä suvussa. Hilikka-mummin siskon, Kuopion kuuluisuuden Hanna Partasen muikku- ja ahvenkukat taitavat olla maankuuluja. Oltiin heidän kanssaan paljon yhteydessä kaukaisempienkin kanssa. Siitä suvusta tuli minulle tutumpaa, heillä oli paljon suullista perimätietoa ja tarinoita. Vietin kaikki lapsuuden kesät Kuopiossa, sain vahvat savolaisjuuret ja savolaisidentiteetin sekä isän että äidin eli Airaksisten puolelta, vaikka olen asunut koko ikäni Helsingissä.”

Milla oli kuullut kesällä 2016 Kuopiossa järjestetyistä 70-vuotisjuhlista äidiltään ja tädeiltään, jotka osallistuivat tilaisuuteen. Kun seuraava sukujuhla pidettiin kaksi vuotta myöhemmin Airakselassa, hän tuli mukaan kuulostelevaan tämän sukunsa tunnelmaa.

”Siellä esitelmöitsijä kertoi moderneista tavoista selittää sukulaisuuksia. Tiesin miten tietoa oli kerätty seurakunnissa kirkonkirjoista 1940- ja 1950-luvuilla, mutta tämä oli uutta ja yleisivistävää. Tuli jännittävää tietoa siitä, että on jotain enemmän, olemme sukua toistemme kanssa. Syötiin lohikeittoa ja mustikkakukkoa, viihdyin fiksujen ja lämminhenkisten ihmisten seurassa, oli mukavaa ja tuntui, että jutut jäivät kesken. Itseasiassa vasta kun 50-vuotispäiväni alkoi lähestyä ja lapset jo isoja aloin perehtyä juuriini ja tähän sukuseuraan lähemmin.”

Airakselassa Milla valittiin varatoiminnantarkastajaksi, seuraavassa juhlassa Bomballa vuonna 2021 hän suostui varajäseneksi ja

hallituksen varajäseneksi ja viime kesänä suostuin sihteeriksi, kun Jarmo valittiin varapuheenjohtajaksi. Meillä on ollut hallituksen kanssa etätapaamisia sekä paikallisiakin ja hyvällä suunnalla tuntuu toiminta olevan.”

Katja on jälleen yksi esimerkki aktiivisista Airaksisista. Hän perusti kymmenen vuotta sitten Kouvolassa oman yrityksen ostamalla omistajavaihdoksen kautta firman entiseltä työkollegalta. Työn ohella hyvällä harrastuksella on merkitystä meille kaikille, ja Katja toivoo, että sukuseuraan liittyisi paljon uusiakin jäseniä.

”Yhteiset tilaisuudet ovat mukavia ja niissä myös tämän meidän hallituksen on helppoa kuunnella jäsenten toiveita tulevista tapahtumista”, Katja toteaa toiveikkaana. •

viime sukujuhlassa Helsingissä hallitukseen varsinaiseksi jäseneksi ja sittemmin rahastonhoitajaksi.

”En olisi heittäytynyt mukaan, ellei olisi pyydetty erikseen, sillä ei minulla ollut minkäänlaista ajatusta ryhtyä Airaksisten sukuseuran aktiiviksi. Mutta meillä on uudistuneessa hallituksessa kivaa tekemisen meininkiä. Jos haluan, että sukuseura on olemassa ja kehittyä, pitää minun itsenikin olla mukana”, Milla tuumii sukuseuran merkityksestä tässä maailman ajassa. •

ANU JÄRVINEN

jäsen

Anu kiinnostui isomummunsa Aidon (os. Airaksinen) elämästä vuosituuhannen alussa saatuaan haltuunsa suvussa olleen autiotuvan vintiltä talteenotettuja vanhoja kirjeitä ja papereita. Niistä löytyi paljon tietoa Airaksisen mummusta ja suvusta. Vuonna 1888 syntynyt Aino oli kotoisin Kuopiosta, kun taas Anun muu suku on Pohjanmaalta.

”Aino oli minun vaarin äiti ja savolaisena poikkeus Pohjanmaalla eläneessä suvussa. Aloin etsiä tietoa Airaksisista, löysin sukuseuran ja sain sen kautta tarttumapintaa tähänkin osaan sukuani. On ollut hauskaa olla samojen yhteisten aiheiden ympärillä. Kaikki jotenkin ymmärtää toisiaan.”

Aidon puoliso Vesteri oli rakentanut heidän kasvavalle perheelleen talon Halsualla 1920-luvulla ja kolme vuosikymmentä myöhemmin uuden tuvan pariskunnan vanhuuden asumukseksi. Aino kuoli 1950-luvulla, eikä ennättänyt muuttaa siihen. Tähän menneisyyteen Anu on sukeltanut:

”Kirjeistä, erilaisista arkistomateriaaleista, valokuvista, lehti-leikkeistä ja Ainolle kuuluneista tavaroista olen saanut käsityksen hänestä naisena, äitinä ja vaimona. Hänen elämäänsä tutkiessa on auennut myös yleisemmin se, millaista oli naisen elämä 1900 – 1950 -lukujen Suomessa. Vaikka olenkin ”vain” 1/8 Airaksinen, kuulun kuitenkin tähän sukupolvien ketjuun, jolta olen saanut paljon”

”Jonkinlaista tarttumapintaa olen Ainoonkin löytänyt. Suvussa kulkevat luovuus ja kädentaidot yhdistävät, uteliaasta ja touhukaasta luonteesta puhumattakaan.”

Anu valittiin mukaan sukuseuran hallitukseen jäseneksi viime kesänä. Koskaan aiemmin hän ei ole ollut mukana vastaavassa toiminnassa, mutta tämä on ylittänyt odotukset.

”Mielenkiintoista kuulostella mitä toiminta pitää käytännössä sisällä ja miten voisin sitä osaltani tukea ja kehittää. Olen tehnyt vuosikymmenet sukututkimusta ja kirjahyllystä löytyvät kaikki Airaksisten sukuseuran julkaisemat kirjat. Geneettinen sukututkimus, digitoidut arkistot, sosiaalinen media ja jopa tekoäly yhdistettynä sukurakkauteen, mitä mahdollisuuksia meillä onkaan vahvistaa ja kehittää sukuseuran tehtävää. Olisi myös hienoa löytää uusia keinoja innostaa kaikkia sukuun kuuluvia, erityisesti nuoria, mukaan tähän hienoon sukuseuraan.”

Anu pohtii luottavaisena:

”Olisiko pienemmissä, useammin järjestettävissä, matalan kynnyksen tapahtumissa tehoa? Etätapaamiset verkossa, valokuvien tunnistamishetket, tarinatuokiot, sukututkimuslöydöt ... jotakin sellaista, jolla pidettäisiin pientä liekkiä yllä.” •

Tässä julkaisussa on luettavissa myös Anun kirjoittama juttu Aino-mummun elämästä hänen kirjeidensä kertomana.

Varsinaisten jäsenten ohella seuralla on tällä hetkellä kolme varajäsentä: Jarmo Airaksinen Tampereelta sekä Merituuli Airaksinen ja Pirjo Airaksinen Helsingistä.

Jälkikirjoitus

Iloitsen vilpittömästi seuramme hallituksen asennoitumisesta Itä-Suomen vanhimman suomenkielisen sukuseuran työn jatkamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Otan valtuuden tuoda esille tämän ajatuksen seuran kaikkien aiempienkin hallitusten puolesta oltuani jäsenenä yli puoli vuosisataa. Kiinnostukseni sukuun on myös suvun perintöä, sillä ukkini Antti oli 80 vuotta sitten perustamassa sukuseuraa ja isäni Sakari aikoinaan hallituksen jäsenenä. Omalta osaltani perehdyin hallituksen toimintaan 1990 – luvulla ensin jäsenenä, sitten varapuheenjohtajana ja lopulta puheenjohtajana 2009 – 2021. Jokainen vaihe tämän sukuseuran toiminnassa on kuvastanut omaa aikaansa ja hyvillä mielin olen nyt saanut seurata, miten työtä on johdateltu ansiokkaasti tälle vuosikymmenelle. •

Teksti: **Arja Airaksinen**

Airaksisten sukuseuran kunniajäsen 2021

Elinolosuhteet Airakselassa

1500-luvun loppupuolella

Teksti: FT **JUKKA PARTANEN**

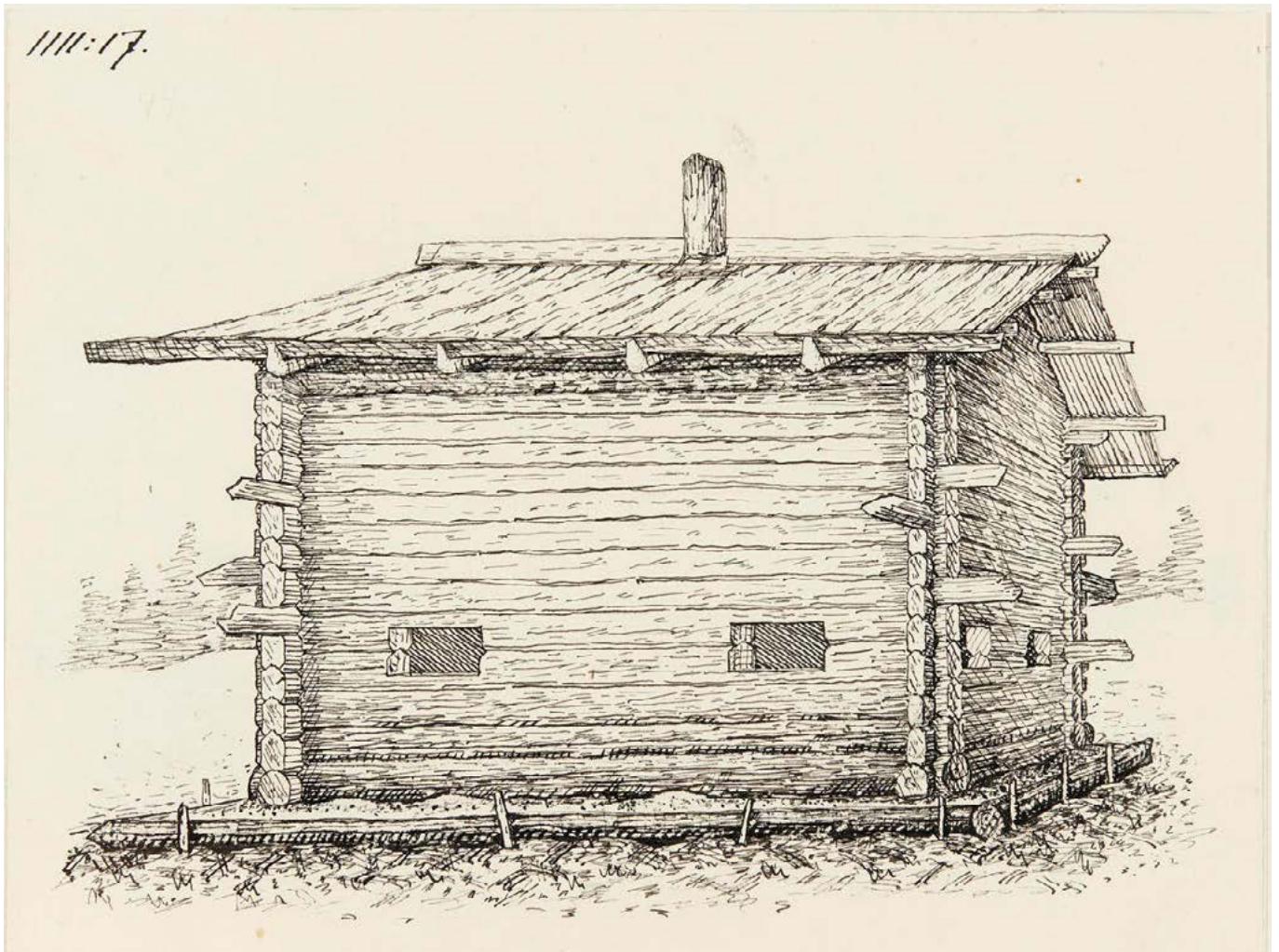
Pekka Ollinpoika Airaksinen asettui uudisasukkaaksi Tavinsalmen pitäjän Laukantausrantaan eli Iso-Lauasjärven lounasrannalle 1550-luvulla. Joitakin sukupolvia myöhemmin, 1620-luvulla paikalla sijaitsi neljän talon kylä, jota asuttivat Airaksiset ja joka nimettiin Airakselaksi. Millaisissa olosuhteissa ja miten ensimmäiset Airaksiset elivät 1500-luvun loppupuolella?

Asumuksena savutupa

Pekka Airaksinen ja hänen jälkeläisensä useassa sukupolvessa asuivat sisäänlämpiävissä savutuissa, jotka olivat tyypillisiä Itä-Suomessa. Nämä oli rakennettu pyöreistä maalaamattomista mäntyhirsistä.

Hirret asetettiin suoraan nurkkakivien päälle. Savutuissa ei aluksi ollut lainkaan lattiaa, vaan tilalla oli kovaksi poljettu maa. Ulospäin ainoana valonlähteinä olivat pienet aukot seinässä, ne suljettiin sisäpuolelta pienillä luukuilla. Sisäpuolella tupaa voitiin valaista polttamalla pärettä, pitkää puusuikaletta. Ensimmäiset lasi-ikkunat savolaisiin savutupiin ilmestyivät vasta 1700-luvulla. Savutuvan katto rakennettiin harjakatoksi ja kattomateriaalina käytettiin koivun tuohta, jonka painona oli pitkiä kuusiseipäitä eli malkoja.

Aluksi savutuvat olivat yksinkertaisia sisältäen vain yhden huoneen. Tällainen rakennus oli varmaankin myös ensimmäisellä Airakselan asukkaalla Pekka Airaksisella. Kun perhe kasvoi aikuistuneiden poikien avioituessa ja kun tuvassa asui useampia perheitä,

Yksinkertainen savutupa. Katolla savuräppänen hormi, jota kautta savu johdettiin pois tuvasta.

Tyypillinen savolainen paritupa. Kuvassa olevassa rakennuksessa kattomateriaalina käytetty lautakatto oli tavallinen 1700-luvulla.

oli tavallista, että rakennettiin toinen tupa vastapäätä vanhempaa tupaa, ovet vastakkain. Kun tähän väliin sijoitettiin eteinen, kutsuttiin tällaisia rakennuksia parituvaksi. Parituvat olivat Itä-Suomessa yleisiä vielä 1800-luvulla.

Savutupaa lämmitettiin uunilla, jonka yhteydessä olevalla avo-

tulella voitiin keittää ruokaa. Toinen paikka, jossa ruokaa valmistettiin, oli erityinen keittokota yleensä saunarakennuksen yhteydessä. Kun tupaa lämmitettiin, levisi savu sisälle. Jos tupa oli rakennettu tarpeeksi korkeaksi, saattoivat asukkaat oleskella sisällä myös lämmityksen aikana, koska savu kohosi ylös. Tosin tällöinkin aivan lattian rajassa. Uunia lämmitettiin jopa kolmen tunnin ajan ja talvipakkasilla joka päivä. Kun tupa oli lämmennyt, avattiin seinäluukut ja katossa ollut savuräppänä, jotta savu saatiin poistumaan tuvasta. Lämmityksen aikana tuvan lämpötila saattoi kohota aina 50 asteeseen saakka. Niinpä savutuvisissa oli aina niin lämmintä, että asukkaiden sanottiin oleskelevan sisällä lähes puolialasti.

Jatkuvan altistumisen savulle kerrotaan värjänneen savutuvisissa eläneiden savolaisten ihon ruskeaksi ja sienimäiseksi. Lisäksi usealla esiintyi silmänsairauksia ja suoranaista sokeutta. Aikalaiset kutsuivat tällaisia oireita silmäpaskoksi, mikä nykyisin luokitellaan sarveiskalvontulehdukseksi. Erään savolaisen savutuvan asukkaita nähneen säätyläisen mukaan ”he asuivat savutuvisissa ja ovat rumia kuin synti. Vaimoväki erittäinkin. Vanhat akat ovat kuin kummituksia.”

Viljaa kaskista ja pelloista

Airakselassa, kuten muuallakin Savossa 1500-luvulla, ja vielä senkin jälkeen pääelinkeinona oli kaskiviljely. Kaskissa viljeltiin pääasiassa ruista, mutta myös ohraa ja kauraa. Tuottoisin kaskimenetelmä oli huuhtakaski, joka raivattiin havumetsään, joista kuusimetsä oli paras. Tämä menetelmä oli hitain, sillä ensin havupuut kuorittiin eli pyällettiin ja odotettiin, että nämä kuivuvat pystyyn. Tähän meni useampia vuosia. Tämän jälkeen kuivuneet puut ja pienemmät puut kaadettiin rasiksi ja annettiin taas kuivua maassa pari vuotta. Vasta nyt kaski voitiin polttaa ja kylvää. Siemen kylvettiin suoraan

Savutupien kalustus oli yksinkertainen ja sisätilaa valaisivat pimeänä vuodenaikana päreet.

Kaskenpoltto vaati runsaasti työvoimaa.

kaskeen, eikä sitä harattu lainkaan. Kaskesta saatiin ruissatoa vain kahden vuoden ajan, mutta se oli erittäin runsas. Koska menetelmä oli hidas, oli talonpojilla useampia huuhtakaskia kuivumassa samaan aikaan. Osa kaskista sijaitsi hyvinkin kaukana kotitalosta.

Kaskeamispaikasta tuli viljelyn jälkeen kaskiaho, joka kasvoi heinää ja lehtipuuta. Uudelleen paikka voitiin kasketa 20-30 vuoden päästä. Tällaista kaskea kutsuttiin tavalliseksi kaskeksi. Kaskeaminen aloitettiin keskikesällä, jolloin lehtipuun lehdet olivat suurimmillaan. Aluksi karsittiin kaikki oksat ja lehdet kuivumaan maan pinnalle. Seuraavana keväänä kaadettiin puunrungot, kaski poltettiin ja siihen kylvettiin siemen. Nyt siemenet harattiin. Ensimmäinen sato tavallisesta kaskesta saatiin siis kolmantena vuonna. Tavallisesti ensimmäisenä vuonna kaskeen kylvettiin ruista, seuraavina vuosina ohraa, kauraa ja naurista. Kaski antoi satoa yleensä neljänä kesänä.

Tämän jälkeen alue jäi ahoksi, jota käytettiin muun muassa laitumena sekä heinä- ja lehdesmaana. Seuraava kaski samalla paikalla voitiin taas polttaa 20-30 vuoden päästä.

Kaskiviljelyä harjoitettiin myös kahdessa muussa muodossa, ne tunnettiin nimillä rieskamaa ja pykälikkömaa. Rieskamaaksi kaskea kutsuttiin silloin, kun se kaadettiin ja poltettiin ilman kuivattamista. Pykälikkömaakaskea käytettiin mäntykankeilla, jotka eivät muutoin soveltuneet kaskeamiseen. Männyt pyällettiin siten, että nämä kuivuivat pystyyn ja metsä alkoi kasvamaan lehtipuuta, jotka puolestaan kaadettiin myöhemmin tavallisen kasken tapaan.

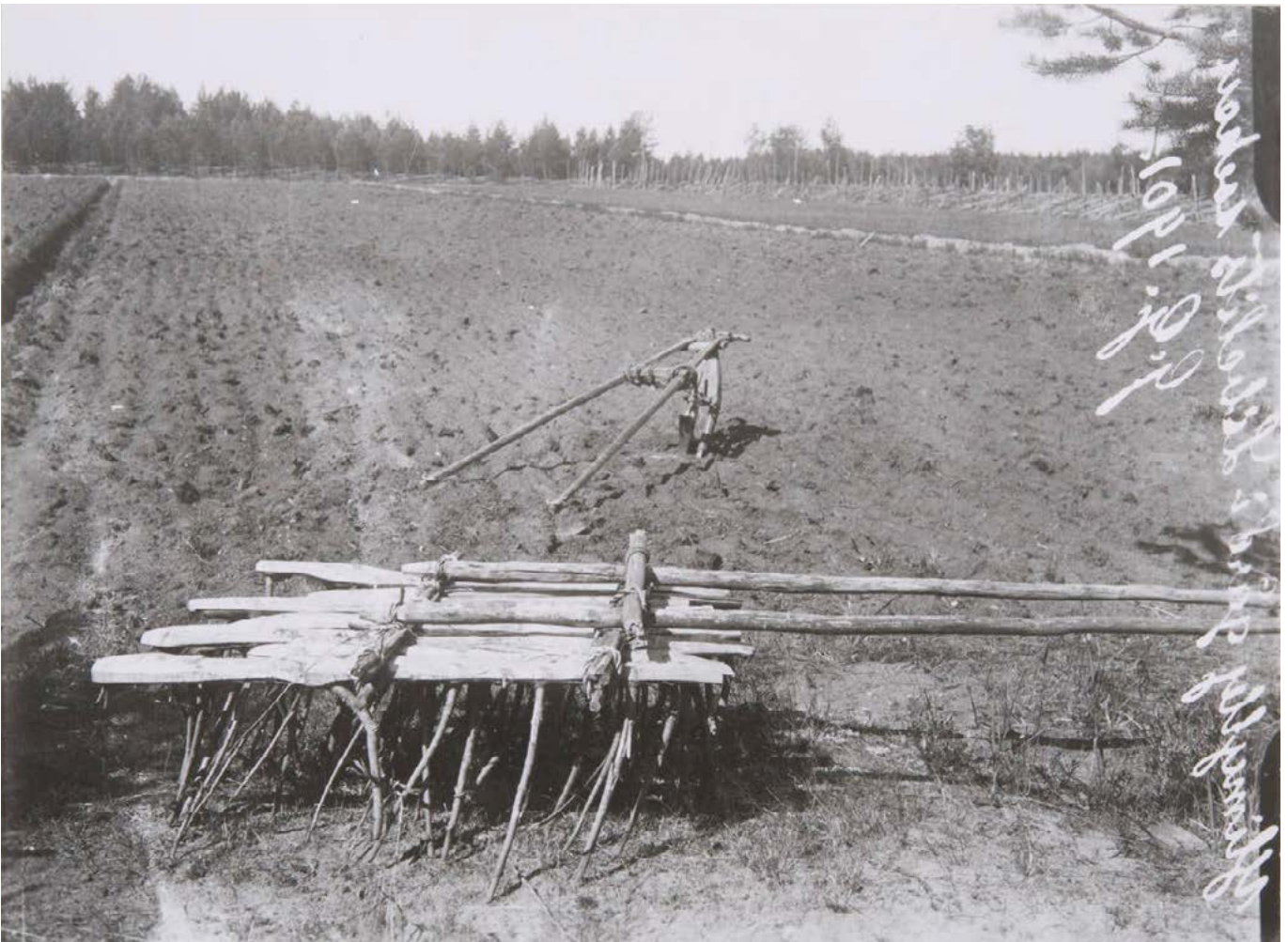
Osaltaan kaskiviljelyn yleisyydestä Airakselan lähialueella kertoo alueen nimistö. Alueella esiintyy muun muassa useita aho-päätteisiä talon ja paikannimiä.

Kaskiviljelyn ohella Savossa harjoitettiin myös peltoviljelyä, mutta 1500-luvulla vielä vähäisessä määrin. Ensimmäiset pellot lienee raivattu kaskiraivoista ja sijoittuivat pääsääntöisesti aivan talon läheisyyteen.

Pellossa viljeltiin ohraa sekä pieni määrä kauraa hevosen ravinnoksi. Pellossa kasvatettiin lisäksi papuja, herneitä ja kaalia sekä hamppua, jota käytettiin vaatteiden, köysien ja kalanverkkojen valmistuksessa. Peltoviljely perustui kaksivuoroviljelyyn, mikä tarkoittaa, että pelto jätettiin joka toinen vuosi kesannolle.

Peltojen lannoitukseen käytettiin lehmien ja lampaiden lantaa, jonka saanti ei kuitenkaan ollut riittävää. Sen vuoksi lannan joukkoon sekoitettiin hieman hakattuja kuusen oksia, savea, sammalta ja turvetta. Karjanlanta olikin välttämätön peltojen kasvuille. Peltoja muokattiin jo 1500-luvulla käytössä olleella kaksihaaraista auralla. Vilja puolestaan leikattiin aina sirpillä. Kaskiviljelykset eivät tarvitse lainkaan lannoitusta.

Airakselassa olleiden peltojen laajuudesta saadaan jossain mää-

Kaski- ja peltoviljelyksessä käytettiin jo 1500-luvulla risukarhia ja kaksihaaraista auraa.

Pystykirnu.

rin luotettava kuvaus vuoden 1635 karja- ja kylvöluettelon avulla. Kylässä mainitaan tuolloin kolme taloa, joiden isänniksi luetellaan Ihannus Airaksinen, Matti Airaksinen ja Lauri Laurinpoika Airaksinen. Ihannus kylvi peltoonsa yhden tynnyrinalan (noin 0,5 hehtaaria), Matti 20 kapanaalaa (noin 0,3 hehtaaria) ja Lauri 8 kapanaalaa (noin 0,1 hehtaaria). Jos oletetaan, että puolet pelloista oli kesannolla, saadaan talojen kokonaispeltoala kertomalla luvut kahdella. Koko kylässä oli tämän mukaan peltoja siis alle kaksi hehtaaria.

Karjan talviruokinnalle välttämättöntä heinää niitettiin viikatteilla luonnonniityiltä, joita myös Airakselan ympäristössä oli useita järvien, lampien ja jokien ranta-alueilla. Lisäheinää saatiin kaskiahoilta, joista myös kerättiin lehdeksiä.

Alkeellista karjanhoitoa

Kotieläimistä kaikkein arvostetuin oli hevonen. Kaskiviljelyksessä hevonen oli välttämätön, joten käytännössä jokaisessa talossa oli vähintään yksi hevonen. Sellainen mainitaan myös Pekka Airaksisella vuoden 1571 hopeaveroluettelossa.

Suomenhevosiä pidettiin hyvänä ja sitkeänä rotuna, vaikka se oli pienikokoinen, säkäkorkeudeltaan vain 120-130 cm. Vuonna 1635 Airakselan kolmessa talossa oli yhteensä ori ja kolme tammaa.

Vuonna 1571 Pekka Airaksista verotettiin hevosen lisäksi kolmesta lehmästä, kahdesta nuoresta karjasta sekä neljästä lampaasta. Pekka oli keskimäärin hieman varakkaampi kuin pohjoissavolainen talo tuolloin. Lehmät kuuluivat itäsuomalaiseen karjarotuuun, joka oli elopainoltaan arvioiden mukaan korkeintaan vain 150 kg. Maitoa lehmä tuotti vuodessa vain runsaat 300 litraa, mikä on noin 30 osa siitä, mitä suomalainen lehmä tuottaa tänä päivänä. Vuotuisesta vähäisestä maitomäärästä saatiin valmistettua voita arviolta runsaat 10 kg. Voi käytettiin kokonaisuudessaan myyntiin tai verojen maksuun.

Lammas oli kotieläimistä tärkein lihanlähde. Niitä teurastettiin yleisesti joka talossa syksyisin. Lampaasta saatiin myös tarpeellinen vaatteiden valmistuksessa käytetty villa. Pekka Airaksisella mainitaan vuonna 1571 neljä lammasta.

Vuohia tai sikaa Pekalla ei mainita, vaikka nämä eläimet tunnettiin Savossa hyvin. Sen sijaan Ihannus Airaksiselta vuohi ja sika löytyivät veroluettelosta vuonna 1635. Myös vuohet tuottivat vähäisen määrän maitoa, jota käytettiin mm. juuston valmistukseen. Sika oli 1500- ja 1600-luvulla pitkäjalkainen ja kuonoinen eli täysin erinäköinen kuin nykyään. Sika sai kulkea ja tonkia pihapiirissä täysin vapaasti. Savolaistaloissa pidettiin 1500-luvulla myös kanoja, mutta niiden määrää ei merkitty lainkaan veroluetteloihin.

Karjanhoidon ongelmana oli talviruokinnan järjestäminen. Kun paras ruoka annettiin aina hevoselle, jouduttiin talvisin lehmille ruoaksi pilkkomaan olkia. Huonompien jauhojen ja veden kanssa

sekoitettuna ne muodostivat keskeisen ravinnon eli appeen. Karjalle annettiin myös lehdeksiä, huonoa heinää, nauriin varsia, jäkälää ja akanoita. Heikon ruokinnan vuoksi lehmät olivat käytännössä koko talvikauden ummessa.

Kesäisin hevoset ja karja sai laidunmaa vapaasti lähimetsissä. Talvisin hevosella oli yleensä oma tallipaikka ja muita eläimiä säilytettiin navetassa. Joskus hevonen sijoitettiin arvokkaana eläimenä jopa savutuvan eteiseen. Navetassa eläintenhoito ei ollut nykymittojen mukainen, sillä esimerkiksi lanta tyhjennettiin navetasta vasta silloin, kun eläimet eivät mahtuneet seisomaan siellä.

Erätalous lisäturvana

Myös metsästyksellä ja kalastuksella oli merkittävä osa 1500-luvun loppupuolen savolaisen talonpojan taloudessa. Turkismetsästys oli jo hiipumassa, sillä turkiksilla ei ollut enää kovin suurta osuutta verojen maksun lähteenä. Tärkein turkiseläin, jota edelleen pyydettiin tähän tarkoitukseen, oli orava. Oravanmetsästyksessä käytetyllä jalkajousella ammuttiin tylppäkärkisiä nuolia eli kolkkia, jottei oravan arvokasta nahkaa olisi vahingoitettu. Pääsääntöisesti ravinnoksi metsästettiin metsälintuja ja jäniksiä erilaisilla ansalangoilla, peuroja ja hirviä keihäillä, jousilla ja ansakuoppien avulla. Metsästämään ja kalastamaan lähdettiin usein isolla joukolla kauemmaksi erämaahan.

Verojen maksuvälineenä kalalla oli isompi merkitys kuin turkiksilla tai lihalla. 1500-luvun loppupuolella noin 10 prosenttia veroista maksettiin kuivatulla hauella. Kalastus oli muutoinkin merkittävää, sillä kalaruoat muodostivat erittäin tärkeän osan savolaisen talonpoikaisväestön ruokataloudesta. Vuoden aikana oli

Oravan metsästyksessä käytettiin jalkajousta.

kaksi kalastuskautta, kevät ja syksy. Kalastusta varten kokoontunut isompi joukko nuottakalasti suurienkin matkojen päässä useamman viikon ajan. Keväisin pyydettiin etupäässä haukea, ahventa ja särkeä, syksyisin muikkua. Keväisin pyydytetyt kalat kuivatettiin auringossa ja tuotiin kotipaikalle kapakalana. Esimerkiksi kuivattu hauki eli kapahauki oli yleinen veroparseli eli tuote, jota käytettiin verojen maksuun. Syksyllä kalat suolattiin suoraan tynnyreihin. Pieniä määriä kalaa myös hapatettiin ja savustettiin. Parhailta koski- ja virtapaikoilla esiintyi muun muassa lohia, mutta siellä ei ollut mahdollista kalastaa, sillä niihin oli jo rakennettu kruununkalastamoja.

Nuotan ohella kalastuksessa käytettiin verkkoja, katiskoja, mertoja ja rysiä. Puroja voitiin padota ja nostaa kalat lippoamalla maalle. Syksyisin harrastettiin kolkkalastusta ensimmäisten jäiden tultua. Pienet lapset harrastivat onkikalastusta launilla, joka oli molemmista päistä teroitettu puutikku, jonka keskellä olleeseen naruun laitettiin syötti. Kun kala nieli syöttin, kääntyi tikku poikittain kalan suuhun ja se voitiin nostaa vedestä.

Mitä Airakselassa syötiin ja juotiin?

Airakselassa 1500-luvun loppupuolella nautittu ravinto oli yksipuolista ja yksitoikkoista. Tärkein ruoka oli suolattu tai kuivattu kala, jota syötiin lähes päivittäin. Airakselassa ja muualla Järvi-Suomessa valtakaloina olivat ahvenet, särkikalat, muikku ja hauki. Kalan ohella syötiin usein vellin- ja puuroruokia, ns. jauhovelliä ja jauhopuuroa. Savossa tärkein puuro oli ruisjauhopuuro eli huttu. Jonkin verran syötiin myös nauriista ja herneistä tehtyjä puuroja. Myös leipää syötiin yleisesti ja sitä leivottiin useasti. Raaka-aineena käytettiin seulottuja ruisjauhoja. Savossa tunnettiin jo 1500-luvulla eräänlaiseksi matkaevääksi valmistettu yksinkertainen kalakukko. Nauriiden ja herneiden ohella tunnettiin myös muita kasviksia, kuten kaali ja sipuli.

Lihaa syötiin harvemmin kuin kalaa, eikä sillä ollut niin suurta merkitystä ravintona kuin kalalla. Sitä suolattiin, kuivatettiin sekä säilöttiin samoin kuin kalaa. Liha oli useimmiten lampaanlihaa, mutta myös nautanlihaa ja eri riistaeläinten lihaa. Teurastukset suoritettiin aina syksyisin, jolloin ainoastaan voitiin syödä tuoretta lihaa. Heikommista osista, kuten sisälmyksistä valmistettiin palttua sekä lampaan suoleen tehtyä makkaraa. Voita, juustoja tai parempaa lihaa tarjottiin ainoastaan suurempien juhlien aikana.

Metsämarjoista käytettiin lähes yksinomaan puolukkaa, joka säilyi hyvin puutynnyreissä useita kuukausia. Puolukkaa lisättiin muun

muussa ruispuuroon. Muita marjoja, kuten mustikkaa, käytettiin lähinnä tuoreena kesäisin niiden heikon säilyvyyden takia. Mustikkaa kuivatettiin vähäisessä määrin ja tarjottiin vatsavaivoista kärsiville. Sieniä ei Savossa 1500-luvulla syöty lainkaan.

Ruokailu suoritettiin pääosin käsin. Kullakin perheen jäsenellä oli syömistä varten oma puulusikka ja puukko. Pöydällä ruoka asetettiin yhteen astiaan ja kukin otti siitä omalla lusikallaan tai puukollaan. Myös juoma-astia oli yhteinen, josta jokainen ryyppäsi juomaa omalta reunaltaan.

Kalaan ja lihaan käytettiin suolaa erittäin runsaasti, joten vaikka ne huuhdeltiin ennen syömistä, maistuiivat ne hyvin suolaisilta. Tähän kuitenkin 1500-luvun savolaiset olivat tottuneet, samoin siihen, että suolainen ruoka janotti runsaasti.

Lehmistä saatu maito lypsettiin kiuluun, siivilöitiin kuusenokkien avulla ja hapatettiin. Pintaan nousut kerma otettiin talteen ja kurnuttiin ns. pystykurnulla voiksi. Juotavaksi maitoa annettiin vain pikkulapsille. Voin valmistuksen oheistuotteena saatua kuorittua eli kurnupiiimää juotiin vedellä jatkettuna kesäisin aterioiden yhteydessä. Kuorittua piimästä valmistettiin lämmittämällä myös kokkelipiimää.

Piiimää suositumpi juoma oli kalja ja olut, niitä valmistettiin useampia eri laatuja. Olutta pidettiin yleisesti terveellisenä juomana ja laskettiin kuuluvaksi peruselintarvikkeiden joukkoon. Olutta saatettiin nauttia jopa useita litroja päivässä ja sitä joivat kaikki, myös naiset ja lapset. Oluen alkoholipitoisuus oli kuitenkin hyvin vähäinen. Vain juhliin valmistettiin parempilaatuista ja alkoholipitoisempaa olutta. Heikkolaatuista oli huonosti säilynyt jauhokalja, joka valmistettiin ruisjauhoista, maltaista ja vedestä hapanjuuren avulla. Useimmiten valmistettiin olutta, maltaana käytettiin ohraa ja mausteena humalaa. Humalan saanti oli turvattu, sillä maanlain määräämänä jokaisessa talossa tuli olla vähintään 40 humalasalmaa oluenpanoa varten. Uuden oluterän käymiseen käytettiin edellisen oluterän pohjasakkaa.

Väkevän viinan eli paloviinan valmistus yleistyi Savon maaseudulla vasta 1600-luvulla viinapannujen myötä. Myös tupakka tuli tunnetuksi Savossa tällöin ja levisi kaiken kansan käyttöön 1700-luvulla. Tupakkaa ennen nautintoaineena käytettiin männyn tai kuusen pihkasta tehtyä purupihkaa. ☆

Historiantutkija

KUVAT: MUSEOVIIRASTON KUVA-ARKISTO

Oluen valmistus oli perinteisesti naisten vastuulla.

”

Ihminen ei muutu, mutta tiede ja oppi menevät parempaan sekä demokratia.

Timo Airaksinen

Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian emeritusprofessori

Airaksisten sukuseuran varapuheenjohtaja vuosina 2009 – 2025

ELÄMÄ

on suuret arpajaiset

Tavoitan **Timon** pääsiäisaamuna etätapaamiseemme nettiyhteydellä Osakassa, jonne Joensuusta on linnuntietä yli 7300 kilometriä. Vaimonsa **Hetan** kanssa he ovat ennättäneet käydä lounaalla, sillä Japanissa eletään jo iltapäivää. Pariskunta on viettänyt Suomen pimeyttä ja kylmyyttä karussa ensin Australiassa ja nyt Japanissa. Timo ja Heta asuvat Tokiossa pienessä opiskelijakämpässä, joten välillä tulee mieleen päästä katselemaan uusia seutuja ja viettämään muutamia päiviä viehättävän hotellin väljissä tiloissa.

”Eläkeläisillä, niin kuin Hetalla ja minulla, on aivan sama missä me ollaan. Etelä-Australiassa vietettiin kylmin talvi. Aussissa ei satanut kolmeen kuukauteen, ei kertaakaan meidän aikana. Ja sitten mettät palaa iloisesti. Siellä on kiva ajella autolla, tiet eivät lopu koskaan. Tienviitoissa lukee, että sinne ja sinne on 2000 kilometriä. Tänne Japaniin saavuttiin kevään tullen sopivasti kirsikkapuiden kukinnan aikoihin. Nyt japanilaisten identiteetin tärkein asia hanami on päätymässä. Siellä ne paikalliset istuvat kukkivien puiden katveessa eväitään nautiskellen. Olemme mekin kävelleet katselemassa, mutta piknikillä emme ole istuskelleet. Mulla on ollut 30 vuoden ajan jatkuva epävirallinen kutsu Tokion yliopistoon. Tällä kertaa pidän esitelmän tieteen etiikkaan kuuluvasta alasta otsikolla ”*Tieteen*

markkinoinnin ja vastaanoton etiikka”. Tutkimusta olen muuten tehnyt viime aikoina fetisismistä.”

Juttelemme hetken aikaa japanilaisista, maan kulttuurista, uskonnosta ja esi-isistä.

”Japanissa on maan alkuperäinen usko shintolaisuus sekä toisena buddhalaisuus, mutta ei niistä kumpikaan tule millään tavalla esille missään. Temppeleitä näkyy kaikkialla, turistit taitavat käydä niissä eniten. Parit menevät täällä naimisiin kahteen kertaan. Ensin käydään kahden viikon kristillisyysskurssi, jotta saadaan valkoiset hunnut ja hulppeat häämekot. Sitten on shintolaishäät erikseen. Japanissa on kaikkialla hurjan puhdasta, kauppiaatkin pesevät joka aamu liikkeensä edustan. Ollaan kohteliaita ja otetaan toisia huomioon eri tavoin kuin meillä. Ravintoloissa ei saa antaa tippiä, täällä eivät edes tunne koko sanaa. Vanhemmat ihmiset puhuvat vain japania, mutta nuorisosaattaa puhua englantia.”

Keskustelumme polveilee aiheesta toiseen ja välillä palataan tämän hetken keskeisimpiin kysymyksiin. Miten filosofi näkee maailman tilanteen aikana, jolloin päivittäin puhutaan mannerlaattojen

olevan liikkeessä, maailman murroksessa ja että elämme keskellä historiallisia aikoja?

”Aivan hirveä on maailman tilanne, käsittämätöntä. Tämöinen piti vielä nähdä munkin, joka vuoden päästä täyten kahdeksankymmentä. Olin jo tyydyttytynyt elämään siinä mitä meillä ollut viimeiset vuosikymmenet. Mutta nyt on samanlainen tilanne kuin kolmekymmentäluvulla, jolloin fasismi ja kommunismi olivat vastakkain. Isäni oli sodassa viisi vuotta, ihan täyttä hulluutta kaikki sodat. Syntyy kostonkierre. Diktaattoreita on joka paikassa, **Putin, Netanjahu, Kim Jong-un, Xi Jinping ja Trump.**”

”Nykyisin sodat käydään siviilejä vastaan, kun ne eivät ammu takaisin ja pommitetaan siviilikohteita. Armeija palvelee mitä johtaja käskää. Armeijaa eivät sido eettiset vaatimukset ja se tekee armeijasta kammottavan konstruktion. Mihin tämä johtaa? No katastrofiin!”

”Katson Tokiota, jonne amerikkalaiset pudottivat palopommeja maaliskuussa 1945. Keskusta tuhoutui kokonaan, 100.000 ihmistä kuoli ja miljoonat jäivät kodittomiksi. Mutta ihminen on hirveän sitkeä tapaus. Tokio rakennettiin kokonaan uudestaan, mikä osoittaa, että suurikin tuho on korjattavissa yllättävän nopeasti. Sitten sukupolvien kärsimykset vain unohdetaan.”

Yritän hakea emeritusprofessorilta vastausta siihen, mitä meidän ihmisten pitäisi tehdä voidaksemme elää paremmin ja vastaus yllättää yksinkertaisuudessaan:

”Elämä on yhdet suuret arpajaiset, tämä on mun maailmankäsitykseni ydin. Uskon sykliseen käsitykseen, jossa edistystä tapahtuu kaiken aikaa. Mutta siihen kuuluu, että mennään välillä jyrkästi ylös ja alas. Ihmiskunnan historiassa on kuitenkin menty parempaan, mutta hitaasti, satojen ja tuhansien vuosien aikana. Jatkuvan sotimisen lisäksi uhkana on myös ilmaston lämpeneminen.”

Lähdemme kuitenkin hakemaan elämän arpajaisille mahdollisuuksia, kun ei voi ihan fatalistiksikaan heittäytyä. Tähän filosofillakin on vahva avain:

”Ihminen ei muutu, mutta tiede ja oppi menevät parempaan sekä demokratia. Jokaisen maan pitäisi pitää huolta demokratiasta. Ainoa tapa turvata demokratia on kasvattaa hyvin informoituja, kriittisiä ihmisiä. Ihmisiä ei saa päästää vaipumaan sivistyksen ulkopuolelle. Amerikkalaisista suuri osa on jäänyt nationalismiin ja fundamentalisti kristittyjen joukkoihin. Esimerkiksi nykyinen paavikaan, vaikka on alkujaan amerikkalainen, ei hyväksy amerikkalaisten uskontoa. Kun uskonnollisuus yhdistetään nationalismiin, siitä tulee vaarallista. Suuresti arvostamani **Dalai Lama** sanoi mulle ja Hetalle kerran, että nykyaikaiset uskonnot ovat vaarallisia, niistä saadaan vain riidan aiheita. Ihmiskunnan syvin oppi on vanhoissa intialaisissa kirjoituksissa.”

Käytännöllisen filosofian professorina Timo Airaksisen erityisalaoja ovat olleet etiikka ja yhteiskuntafilosofia. Hän on asunut pitkiä aikoja Yhdysvalloissa ja hänellä on ollut yhteyksiä useisiin sikäläisiin yliopistoihin.

”Harmillisesti yliopistot eivät millään tavalla ole niveltyneet yhteiskuntaan. Trumpin aikana niiden toiminta on entisestään sulkeutu-

nut. On fataalista puuttua yliopistojen vapauteen. Amerikkalaiset poliitikot määräävät mitä yliopistoissa saa opettaa. Ei saa opettaa mitään historiallisia totuuksia, jotka niiden mielestä heikentävät Amerikan erinomaisuutta. Ei saa puhua orjuudesta, rotusorrosta tai tasa-arvosta. Ne peruuttavat valtionapuja koulutukselta ja suitsivat lehdistöä. Yhä enemmän elämä alkaa perustua valheelle kuten kävi Britanniassa Brexitin erokampanjassa.”

Timo on ollut mukana myös Airaksisten sukuseuran toiminnassa varapuheenjohtajana. Ensimmäisen kerran hän tuli sukutapaamiseen mukaan elokuussa 1998, kun pyysin esitelmöimään Joensuussa järjestetyssä sukujuhlissa. Esitelmän aiheena oli edelleenkin ajankohtainen teema ”*Sukunimi – merkki paperilla vai veriside?*” jota seurasi vilkas keskustelu suvun ja juurien merkityksestä suomalaisnuorisolle.

”Onhan niitä sukuja ja sukuja, suuria kuten **Mannerheim ja Krohn**, joillakin on omaisuuksia, toiset ovat kulttuurisukuja. Airaksisten suvullakin on historiaa ja taustaa. Ihan hyvä suku tämäkin on.”

Tämän yhden Airaksisen ja hänen vaimonsa Hetan elämä jatkuu pitkälle kevääseen Japanissa ilman vapaa-ajan ongelmia. Päivät kuluvat nopeasti ulkoillen, ruokaillen ja kirjoja lukien. Timo Airaksinen on ahkera julkaisija, häneltä on viime vuosina ilmestynyt kirjoja lähes vuosittain. Uusin teos kuolemaa ja kuoleamisen filosofiaa käsittelevä kirja ”*Hyvä kuolema*” ilmestyy toukokuussa. ♡

Teksti: **Arja Airaksinen**

Kuvat: **Heta Gylling**

Isä ja poika yhteiskuvassa. Kuva on vuodelta 2015. KUVA: TEPPO AIRAKSINEN

Teppo Airaksisen isoäiti vei hautaan tiedon biologisesta isoisästä

Suosittun Kimmo-sarjan ja Juice-elokuvan ohjaajana tunnettu ohjaaja-käsikirjoittaja Teppo Airaksinen suhtautuu elämään hirtehisellä huumorilla. Tuntematon isoisä on kuitenkin asia, joka vakavoittaa - sukunimi Airaksinen on perintö ilman biologista yhteyttä.

Tepon identiteetti muodostui aikoinaan sattumalta hauskuuttajan roolin ympärille koulumaailmassa. Se maailma voi olla lapselle ja nuorelle rajukin paikka toisinaan ja siellä jokaisen on löydettävä oma roolinsa ja paikkansa. Huumori on ollut omalla tavallaan hänelle myös selviytymiskeino. Tämä nuoruudesta omaksuttu ominaisuus vei hänet myöhemmin kohti tulevaa työuraa ja komediallisia ohjaus- ja käsikirjoitustöitä.

Tepon tuleva urapolku löytyi yllättävästi. Lukioikäinen Teppo

selasi aikakausilehteä, kun vastaan osui juttu, joka muutti hänen elämänsä suunnan. Artikkelissa Anne Pohtamo kertoi poikansa hakeneen Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen osastolle ohjauksen linjalle. Jutun luettuaan Teppo sai kimmokkeen tulevalle uralleen. Hän ei ollut edes tiennyt, että Suomessa voi opiskella ohjaajaksi ja käsikirjoittajaksi. *“Ei voi olla totta, että tämmöiseen voi hakea”*, Teppo muistaa ajatelleensa. Kulttuuri-ihmisiä, alaan valvettuneita, saati elokuvantekijöitä ei hänen suvussaan ollut.

Hänen ohjaustöitään ovat muun muassa elokuvat Kulman po-

” Se oli semmoinen totuuden torvi, joka aina huuteli semmosia omia totuuksiaan.

jat, Napapiirin sankarit 2, Supercool ja Juice. Viimeksi mainitussa hän oli myös käsikirjoittajana. Hän on myös ohjannut Uusi Päivä, Kimmo ja Putous-sarjoja. Rikosdraama Pohjoisen tähti sekä vapaaehtoisista ruumiinetsijöistä kertova mustaa huumoria sisältävä Etsijät-sarja ovat hänen viimeisimpiä ohjaustöitään. Kaikkia näitä ja monia muitakin hänen töitään yhdistää useimmiten huumori jossain muotoa. Tällä hetkellä hänellä on työn alla irlantilaisuomalainen sarja nimeltään The Last To Disappear, ja loppuvuodelle toiveissa olisi päästä tekemään Ymmärrystä vailla -nimistä elokuvaa.

Tuntematon isoisä

Tepon sukuun liittyy mysteeri. Tepon isän Teijon äiti Eila avioitui 1950-luvun puolivälin aikoihin heinäveteläisen Eino Airaksisen kanssa. Avioliiton myötä Airaksinen-sukunimi periytyi Teijolle ja sitä myöten myöhemmin Tepolle. Eino ei kuitenkaan ollut Teijon biologinen isä, vaikka kasvattikin pojan. Eila-äiti ei koskaan paljastanut Teijon isän nimeä, vaan vei salaisuutensa mukanaan hautaan. Asiasta ei suvussa myöskään haluttu puhua, ja asia painoi Teijo-isän mieltä läpi koko hänen elämänsä ajan.

Einon kerrotaan olleen arvaamaton ja jopa pelottava hahmo. *”Se oli semmoinen totuuden torvi, joka aina huuteli semmosia omia totuuksiaan”*, Teppo muistelee Eino-ukkiaan. Eila-mummon ja äidin puolen sukuun hänellä on ollut läheisempi suhde.

Airaksinen -sukunimeen Tepolla on siten hieman ristiriitainen suhde nykyään jo edesmenneen isänsä kipeiden muistojen myötä. Nimi on säilynyt perheessä sukupolvelta toiselle vaikkei yhteyttä sukuun enää olekaan.

Omat juuret kiinnostavat

Mitä enemmän ikää tulee, sitä eri tavoin lapsuuden muistot näyttyvät. Tepolle muistikuvat suvun perhejuhlista ovat arvokkuutta henkiviä ja vakavamielisiä: puvut päällä ja kravaatit kaulassa kohdattiin sukulaiset, juotiin kahvit, syötiin voileipäkakkua ja lähdettiin kotiin.

Isoäiti-Eilan aikoinaan tekemä ratkaisu mietityttää Teppoa.

KUVA: TEPPO AIRAKSINEN

Alkoholia ei tarjoiltu. Lapsena sukuun pidettiin yhteyttä enemmän ja vietettiin aikaa yhdessä kun oli saman ikäisiä serkkuja. Airaksisiin ei ole ollut yhteyttä enää vuosikausiin. *”Kun mieltii omaa sukua ja asioita, jotka nykypäivänä sukua tuo yhteen niin valitettavasti ilon juhlia ei liioin vietetä”*, Teppo toteaa.

”Tärkeä olisi ymmärtää se, miksi isän äiti Eila jätti kertomatta pojalleen isän nimen”, Teppo pohtii isoäitinsä ratkaisua ja toteaa, että olisi tosi katarttista tietää kuka oma isoisä on ja mikä sai Eila-mummon pitämään tiedon itsellään. Isoisän selvittäminen esimerkiksi DNA-testien avulla on toistaiseksi jäänyt vasta ajatuksen tasolle. Kenties joku päivä tulee aika lähteä tutkimusmatkalle tiedon löytämiseksi.

Jos Teppo voisi käsikirjoittaa ja ohjata sukuunsa liittyvän elokuvan tai tv-sarjan, se ei välttämättä olisi komediallinen vaan se voisi käsitellä esimerkiksi ylisukupolvista traumaa sukujuhlien muodossa. Toisaalta sukujuhlista tai hautajaisista voisi löytyä aineksia Neljät häät ja yhdet hautajaiset -tyyppiseenkin juttuun. Ovathan ne varsin klassisia elokuvanäyttämöitä. ☆

” Jos Teppo voisi käsikirjoittaa ja ohjata sukuunsa liittyvän elokuvan tai tv-sarjan, se ei välttämättä olisi komediallinen vaan se voisi käsitellä esimerkiksi ylisukupolvista traumaa sukujuhlien muodossa

Heidi Airaksinen auttaa tuomaan esiin mielenkiintoista henkilöhistoriaa, jota suku on saattanut häpeän varjolla häivyttää.

Monien sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten elämäntarinoita on haluttu piilottaa sukujen tarinoista. Kirjailija ja pedagogi Heidi Airaksinen on kiinnostunut tuomaan niitä päivänvaloon. KUVA: JONNE RÄSÄNEN / OTAVA

Sateenkaarenväristä sukututkimusta

Kaikki Airaksiset ovat sukua toisilleen. Mikä siinäkin on, että niin moni Airaksinen tietää tämän, naurahtaa Heidi Airaksinen.

Parikymppisenä hän oli treffeillä, mutta tuon lauseen takia ne loppuivat lyhyeen.

”Hänelle selvisi, että sukunimeni on Airaksinen. Hän totesi äitinsä olevan myös ja sanoi, että emme voi jatkaa tapailua. Koska olemme sukua, ties vaikka serkkuja.”

Tuolloin kumpikaan ei tiennyt, että läheinen verisukulaisuus ei ollut kovin todennäköistä. Airaksisia on Suomessa parisen tuhatta.

”Eikä! Olen aina luullut, että suku on aika pieni, jos kerran kaikki ovat sukua keskenään”, Airaksinen hämmästelee.

Suvun salatut suhteet kiinnostavat

Kirjailija Heidi Airaksinen on tullut tunnetuksi historiallisesta dekkarisarjasta Laventelimurhat.

Hän myös tutkii ja tuo esille sateenkaarevien suomalaisten historiaa, kuten seksuaalivähemmistöihin kuuluvien tarinaa. Hän on

perehtynyt erityisesti 1900-luvun alun queer-historiaan.

Airaksiselta on julkaistu aiheesta vuonna 2025 kirja Salatun rakkauden historia, jonka hän kirjoitti yhdessä Tiina Tuppuraisen kanssa.

Kaikki eivät ole vuosikymmeniä sitten olleet Tove Janssonin tavoin avoimesti muissa kuin heterosuhteissa, hän huomauttaa.

Esimerkiksi keskenään seurusteleva naispari on voinut virallisen tarinan mukaan asua yhdessä ”ystävättären” kanssa vuosikausia, tai homomiehillä kumppani on ollut ”autokuskina” ja asunut saman katon alla.

”On todella yleistä, että siitä ei hirveästi ehkä haluta puhua tai se jotenkin jännästi jätetään mainitsematta. Tarvitsee sateenkaarenväriset rillit, että näitä alkaa näkemään.”

Nyt Heidi Airaksinen innostuu. Tällaisia salattuja tarinoita on varmasti myös Airaksisten parissa, joka sukupolvessa.

”Jos tiedätte tällaisesta, minulle voi vinkata. Saa ottaa yhteyttä somessa tai kirjakustantajan kautta”, hän kannustaa.

Miten edesmenneiden ihmisten tarinoita voi tutkia jälkikäteen?

Airaksisen mukaan avainasemassa ovat kirjeet, päiväkirjat ja muu henkilökohtainen todistusaineisto. Tällaista kirjallista historiaa voi myös lahjoittaa esimerkiksi Tampereen Työväenmuseo Werstaan kokoelmiin historian tutkijoiden käyttöön.

”Ongelmana saattaa olla, että jälkipolvet ovat halunneet hävittää tällaiset aineistot. Ettei jää todisteita, että perheessä oli homo”, Airaksinen harmittelee.

Omat elämäntarinat talteen jälkipolville

Heidi Airaksinen on steinerpedagogi ja vetää suosittuja sateenkaarevia elämäntarkursseja, joilla ihmiset voivat kirjoittaa omaa tarinaansa talteen jälkipolville, tai vain itselleen.

”Monilla on yhteneväisiä kokemuksia esimerkiksi kaapista tulemiseen tai vähemmistöstressiin liittyen. Kurssit voivat olla terapeutisia”, Airaksinen sanoo.

Elämäntarkarinoiden myötä sukututkimus on alkanut kiehtoa Airaksista. Hän ei ole vielä sukeltanut oman sukunsa syövereihin kovin syvälle.

Hänellä on sukujuuria Karjalassa.

”On hienoa, että Karjala-aktivismi on nostanut päätään. Se on ollut itselle motivaattori selvittää omaa taustaa. Monet ovat opettelleet karjalan kieltä”, Airaksinen sanoo.

Hänen isänsä äiti, Köörttilän-mummu, oli tullut evakkona Porin seudulle ja mennyt savolaisen Pauli Juhani Airaksisen kanssa naimisiin. Nykyisin Köörttilä kuuluu Merikarviaan.

Ensimmäisen miehen kuoltua Hilka-mummu meni uudelleen naimisiin ja avioliiton myötä hänestä tuli Sarjomäki.

Isän puolen eli Airaksisten suku on jäänyt aika etäiseksi ja tuntemattomaksi Heidi Airaksiselle. Hän ja pikkusiskonsa ovat syntyneet isänsä toisessa liitossa.

Vanhempien virkatodistus voisi olla hyvä keino aloittaa sukututkimus.

”Siitä on apua, jos ihan villiintyisi niin, että ryhtyisi kirkonkirjoja selaamaan.”

Viisi vinkkiä elämäkerran kirjoittamiseen

1. Mieti kohdeyleisö, kenelle kirjoitat. Se vaikuttaa siihen, mitä haluat kirjoittaa. Muille tarkoitettu sisältö on erilainen kuin itselle kirjoitettu.
2. Tutustu elämäkertakirjallisuuteen ja kirjoitusoppaisiin.
3. Käy läpi omat arjen arkistot, kuten valokuvat, päiväkirjat ja kirjeet.
4. Käy elämäsi läpi esimerkiksi sen perusteella, missä olet asunut, tai suurten elämäntapahtumien kautta. Niiden avulla voi olla helpompi hahmottaa omaa elämää.
5. Mene työväenopistoon elämäkertakurssille.

Hautausmaahaukka tutkii

Sukupuun pariin Airaksinen päätyi vasta hiljattain, kun sosiaalisessa mediassa hänen kaverinsa kysyin, onko hänelläkin karjalaisia sukujuuria.

”Mehän voimme olla sukua, kun olemme niin samannäköisiä.”

Oli päästävä tutkimaan asiaa tarkemmin.

”Käytin parin viikon ilmaiskokeilujakson My Heritage -sukututkimussivustoa, mutta sen loputtua en halunnut maksaa palvelusta yhtiön Israel-kytkösten takia.”

Airaksinen sanoo olevansa ”hautausmaahaukka”.

”On ihana katsoa ihmisten nimiä, syntymä- ja kuolinvuosia, syntymäpaikkoja, arvonimiä ja kaikkea. Samalla lailla tykkäsin katsella omaa sukupuuta.”

Airaksisten sukua ja eri sukuhaaroja on tutkittu suomalaisittain poikkeuksellisen pitkälle menneisyyteen. Ensimmäinen Airaksinen-sukunimeä käyttänyt henkilö on todistetusti vuoden 1530 tienoilla syntynyt Pekka Airaksinen, joka vuoden 1571 hopeaveroluetteloon on kirjattu nimellä Peder Ajraxin. Hänen asuinmailleen syntyi Airaksela.

”Äitini aina muistuttaa, että kaikki olemme sukua, myös Armi Ratia (os. Airaksinen)”, Heidi Airaksinen naurahtaa.

Omaan sukunimeensä Airaksisella ei ole vahvaa tunnesidettä. Briteissä asuessaan nimen lausuminen englanniksi aiheutti hänessä hilpeyttä.

”He aloittivat sen aina air, ilma. Sitten takeltelivat lopun kanssa.”

Hän on asunut pitkään myös Saksassa. Siellä paikallisilta sujui Airaksisen ääntäminen kohtuullisen helposti. Yhdysvaltojen Kaliforniassa hän suoritti opiskeluaikoina työharjoittelun.

”Siellä yksi ekaluokkalainen sanoi Miss Ailaksimen, se oli hellyttävää.” ♡

Teksti: Heidi Airaksinen

Oman elämäkerran kirjoittamisen voi aloittaa kirjaamalla tärkeitä hetkiä vihkoihin. Tässä on Heidi Airaksisen aineistoa. KUVA: ANNASTIINA AIRAKSINEN

Terhi Pettersson häääpäivänään vuonna 2013 isänsä Risto Airaksisen kanssa. Tyttären nimi vaihtui naimisiinmenon myötä.

Länsirannikon Airaksinen vaihtoi nimensä

Porin-sukuhaaraan kuuluva ja Vaasassa kasvanut Terhi Pettersson luuli pitkään, että Airaksiset ovat harvinaisia.

Airaksisten nenä, sen **Terhi Pettersson** (os. **Airaksinen**) mainitsee ensimmäisenä. Airaksisten sukuseura ei ole Petterssonille vielä kovin tuttu, mutta hän on sosiaalisessa mediassa nähnyt kuvan seuran hallituksesta. ”Yhdellä heistä oli ihan Airaksisten nenä. Minulla ja isällä on samanlainen.”

Sukunimellä kuitenkin on väliä, vaikka sukututkimus ei olisi verissä. Allekirjoittanut haastatteli työnsä puolesta Petterssonia pari vuotta sitten, kun hänen perustamansa teknologiayritys Nohewa nousi uutisiin. Yhtiö suunnittelee teollisia lämpöpumppuratkaisuja isoille energiayhtiöille ja datakeskuksiin. Pettersson sanoi heti haastattelun aluksi olevansa myös Airaksinen, vaikkei sitä nimestä huomaa.

Mutta miksi Pettersson vaihtoi nimensä, kun meni naimisiin?

”Olen ultrafeministi. Sitä ihmeteltiin, kuinka voin ottaa mieheni nimen. Mutta kenen nimi se edellinen oli? Isäni. Tuolla logiikalla lähes kaikkien naisten pitäisi keksiä oma nimi, joka tuntuu omalta. Naimisiin mennessä halusimme perustaa mieheni kanssa ihan oman yksikön”, Pettersson perustelee.

Perhe on edelleen tärkeä ja sen takia Airaksisten sukuseuran 80-vuotisjuhlatkin jäävät väliin: Samaan aikaan on tyttären syntymäpäivä. Mutta sukujuuret ovat jo alkaneet siinä määrin kiinnos-

taa, että mieli tekisi osallistua.

”Olisi hieno nähdä, tunnistanko tuttuja piirteitä, Airaksisten näköä. Löytää niitä neniä.”

Savolaisuuskaan ei ole kovin tuttua Petterssonille.

”Olisi hauska tutustua Savoön lähemmin ja verrata, mikä isässäni on hänen luonnettaan ja mikä savolaisuutta.”

Mitä nimi tarkoittaa?

Petterssonin mies on suomenruotsalainen, mikä näkyy jo nimessä.

”Itseäni on aina harmittanut, ettei sukunimeni Airaksinen tarkoita mitään. Olin jo teini-ikäinen, kun sain tietää, että edes on paikka nimeltä Airaksela.”

Etkö siis kaipaa oudon kuuloista sukunimeä?

”Olihan se kivaa, kun oli aakkosissa aina ensimmäisenä: koulussa ja seminaarien ilmoittautumislistoissa.”

Pettersson on urallaan toiminut kansainvälisten yritysten kanssa, eli myös reissannut paljon työnsä puolesta. Ennen kuin nimi vaihtui helpommin ulkomailla ymmärrettyyn, se on tarkoittanut savolaisen nimen tavaamista kirjain kirjaimelta.

”Sitä en kaipaa yhtään, vaikka muistankin ulkoa, miten Airaksinen tavataan englanniksi.”

Terhi Pettersson miehensä kanssa häpäivänään 2013.

KUVA: MIKKO KANANOJA

Kieltämättä Airaksinen ei ole etenkään vokaalien puolesta helpoimasta päästä suomalaisen mieleen: a on ei, i on ai, e on ii.

Pori-haaran edustaja

Petterssonin lähisuku on Porin seudulta. Hän selailee sukuseuran edellistä juhlajulkaisua ja huomaa karttoja, joissa eri sukuhaarojen maantieteellistä sijoittumista esitellään. Satakunnassa loistaa melko irrallinen läiskä. On siellä siis muitakin. Mutta miten savolaiset ovat Satakuntaan päätyneet? Aihe alkaa hieman kiinnostaa. Tästähän voisi ottaa selvää. Petterssonin lähisuvussa ei ole sukututkijoita, eikä mahdollisista savolaisjuurista ole pahemmin keskusteltu.

”Suvusta on aina puhuttu hyvin vähän. Olimme hyvin Pori-keskeisiä, vietin siellä paljon aikaa lapsena. Eniten Airaksisia olen varmaan nähnyt mummun hautajaisissa.”

Nyt suku on hyvin levittäytynyt ympäri Suomen. Petterssonin isovelji asuu perheensä kanssa Etelä-Karjalassa Lemillä, perhe on Airaksisia. Petterssonin isän isä oli Erkki Airaksinen. Sukuhaaran historiaan liittyy hankaliakin käänteitä.

”Sen takia suhtautuminen sukuun on ristiriitaista” Pettersson selittää.

Ei rikkaita Airaksisia

Airaksisia on Suomessa tällä hetkellä reippaasti yli 2000. Nykyisenä sukunimenä se on noin 2130 henkilöllä, entisenä sukunimenä noin 800 hengellä.

”Olen pöllämystynyt. Luulin, että Airaksinen on äärettömän harvinainen sukunimi”, Pettersson hämmästelee.

Kenties se johtuu siitä, ettei heihin kovin usein törmää Lounais-Suomessa tai Vaasassa, jossa Pettersson asui lapsuudessaan. Sitäkin ihmeellisempää on, että juuri Vaasassa, ruotsinkielisten kesellä, vaikuttaa tunnettu kiinteistömoguli nimeltä Airaksinen. Heti rautatieasemaa vastapäätä kohti taivasta kohoaa konttori, jonka seinällä on iso Airaksinen-valomainos.

”Minulta kysyttiin aina, olenko niitä kuuluisia ja rikkaita Airaksisia. Vastasin puolihuumorilla, että ei kun niitä köyhiä”, Pettersson naurahtaa.

Vaasan Airaksiset eivät verkostoituneet keskenään.

”Ehkä siinä oli jotain alemmuudentunnetta”, Pettersson pohtii.

Petterssonin vanhemmat muuttivat Vaasaan jo ennen lasten syntymää, kun isä sai töitä konepaja Wärtsilältä. Äidillekin riitti töitä uudella paikkakunnalla. Hän teki pitkän uran nykyisen Rikosseuraamuslaitoksen leivissä.

”Olimme aika eristäytynyt saareke, kun ei ollut turvaverkkoa lähellä. Siinä oli hyvät ja huonot puolensa.”

Hän muistaa tarinan, kuinka äitinsä Virve Airaksinen (os. Valkama) huomasi, että hänellä on täysnimikaima. Hän lähetti kaimalleen postikortteja: Terve Virve Airaksinen, täällä Virve Airaksinen!

”Se on juuri sellaista, mitä äitini tekisi. Myöhemmin hän harmiteli, ettei kaima koskaan vastannut.” 🌟

Kirjoittanut **Annastiina Airaksinen**

Terhi Pettersson

Teollisia lämpöpumppuratkaisuja tekevän Nohewan toimitusjohtaja

Ikä: 42 vuotta

Syntynyt Vaasassa, kotipaikka Espoo

Koulutus: Kauppatieteiden maisteri

Harrastukset: Urheilu, että mieli pysyy kunnossa. Minulla on taipumusta erityismielenkiinnon kohteisiin. Nyt olen innostunut ottamaan selvää tursaista. Eläinmaailma kiinnostaa, ja metsä on tärkeä paikka. Olen suorittajaluonne, mutta metsään pysähdyn usein tuijottelemaan sammalia.

Perhe: Puoliso ja lapset Iris Marie, 12, Elle Natalie, 16, ja Ava Amelie, 18 vuotta.

Terhi miehensä kanssa vuonna 2026. KUVA: TERHI PETERSSON

Kuvassa Aino poikiensa Väinön (s. 1915), Heikin (s. 1917) ja Lassin (s. 1918) kanssa. Perhe kasvoi vielä kahdella pojalla (Kauko s. 1921 ja Eelis s. 1923). KUVA: AINO JA VESTERI VENETJÖEN KOTIALBUMI

Aino Venetjoki os. Airaksinen

- Kahden maailman nainen

Kuopiolainen kaupunkilaistyttö rakastui ja muutti Halsualle emännäksi. Aino eli kahden maailman välissä, mutta loi lopulta elämästään itsensä näköisen - hänestä tuli pidetty ja arvostettu kyläyhteisön vaikuttaja.

Aino syntyi Kuopiossa vuonna 1888 kauppias Petter ja Sofia Vilhelmiina Airaksisen perheeseen. Aino oli toiseksi nuorin perheen kahdeksasta lapsesta. Saattoi olla, että Kuopiossa kauppiana toimineet Ainin vanhemmat tunsivat kirjailijan ja yhteiskunta-vaikuttajan Minna Canthin, joka oli myös kauppias samassa kaupungissa.

Canth kirjoitti paljon tyttöjen koulutuksen puolesta, joten liekö näillä kirjoituksilla vaikutusta myös Ainin elämään, sillä Airaksisten perheessä tyttökini saivat opiskella.

Aino kävi kansakoulun ja opiskeli Kuopion tyttölyseossa vuodet 1901-1903, joten hän osasi ruotsia ja saksaa. Rippikoulu edellytti lukutaitoa kaikilta, mutta vieraiden kielten opiskelu ei ollut ihan joka tytön saatavilla. Aino teki eropyynnön tyttökoulusta syksyllä 1903 ja lähti pääkaupunkiseudulle oletettavasti opiskelemaan käsi-

työalaa.

Syksyllä 1909 Aino suuntasi Käsityöopettajien ja opettajattarien valmistuskurssille Tampereen käsityö- ja taideteollisuuskouluun. Siellä hän tapasi halsualaisen maanviljelijän pojan, tulevan puolisonsa Vesterin. Vesteri oli taitava käsistään ja osasi tehdä puusta monipuolisesti mitä vain. Hänet nimitettiin myöhemmin veistonopettajaksi kotikunnassaan.

Aino palasi Tampereella vietettyjen kuukausien jälkeen pääkaupunkiin ja työskenteli vuonna 1912 perustetussa yksityisessä naistensairaalassa Villa Ensissä. Tampereella alkanut yhteydenpito Ainin ja Vesterin välillä säilyi aktiivisena ja pikkuhiljaa tuttavalliset kirjeet muuttuivat ystävyyttä syvemmiksi. Keväällä 1913 Helsingin Sanomat julkaisi kihlausuutisen ja pariskunnan tulevaisuuden suunnitelmat etenivät. Ainin tuleva aviomies ei lakannut ylistämästä morsiantaan:

Vesterin kirje Ainolle 4.1.1914

Voi voi sua rakas tyttöni. Sinä särjet sieluni! Sinä valloitit minun tiedän sen. Ja sinä hallitset minun hyvytesi voimalla. Sinä puserrat povestani lukemattomat uudet tunnelmat, kohotat monet jalot aatelmat. Sinä valaiset elämäni ikuisten joulukynttelien lailla. Sinä matkustat kanssani autuuden mailla suloisilla... Tiedätkö? Olet sytyttänyt sieluni valkean, minkä voimaa ei voi kaiken maailman vedet sammuttaa. Se tuli polttaa minua siksi, kun hajoan moniksi eri kappaleiksi mitkä kirkkaina palloina kimmelevat ympärillämme. Näen, että nuo hehkuvat pallerot muistuttavat mulle ikuisesti uudenvuodenaattoa kuusineen kynttilöineen...Kääriydyn sylisi nostan sinut pienoiseni polvelleni nojautun lämpöistä rintaasi vasten ja pistän pienen suudelman. Vielä on yksi viikko ennen kuin voin lähteä luoksesi. Se tuntuu olevan pitkä kuin ijankaikkisuus. Vaan toivokaamme yhdessä ettei se sentään olisi ijankaikkisuus ja myös että ilomme tavatessa olisi täydellisempi ja pitempi kuin tuo yksi viikko. Tuon tullessani ne joululahjat mitä olen sinnepäin tulevaksi pukilta saanut.

Terveeksi rakkainpainen Vessusi

Ainon elämä muuttui

Kouluja käyneen ja sosiaalisesti aktiivisen nuoren naisen elämä koki täyskäännöksen. 1910-luvun alussa Halsua oli pieni parin tuhannen asukkaan maalaiskunta Keski-Pohjanmaalla. Halsualla kirkkoelämä oli keskeistä ihmisten arjessa ja kaikki tunsivat toisensa. Sähkövalotkin syttyivät paikkakunnalla vasta 1930-luvulla, joten Ainon oli totuttava yksinkertaisempaan ja vaatimattomampaan elämään.

Kun Vesteri toi Ainonsa ensimmäistä kertaa Halsualle nähtilille, muut suvun naiset olivat ihastuksissaan. Suorapuheiseksi tunnettu Vesterin veljen vaimo puolestaan oli tuumannut: *”Tekotukka, teko-hamphat ja konkurssiin menneen kauppihan tyttö”*.

Ainolla saattoi hyvinkin olla tekohampaat, sillä hänen siskonsa oli aiemmin kehottanut häntä käymään Helsingissä hammaslääkärissä ennen maalle muuttoa. Tätä teoriaa kevyesti vahvistaa se, että Vesterin 1950-luvulla itselleen ja Ainolle rakentamasta mökistä löytyi aikoinaan pieni nahkainen naisten käsilaukku, jonka sivutaskusta löytyivät tekohampaat. Laukku lienee Ainon.

Ainon tulo kyläyhteisöön herätti varmasti puheenaiteita, kenties jopa epäilyksiä kuinka tuollainen kaupunkilaistytty pärjää. Ainoa varmasti myös jännitti uusi elämä maalla. Oli opeteltava talon tavat ja ottamaan vastaan vaimon ja äidin rooli. Maaseudulla synnyttiin kotona, usein ilman kätilöä tai muuta ammattiapua. Lapsikuolleisuus oli korkea, eikä äideillä ollut aikaa toipua, sillä lehmät jo odottivat emäntäänsä lypsangon viereen. Ei kysytty jaksatko ja pystytkö, oli vain selvittävä suvun arvioivien katseiden alla.

Taloudellisesti vakaampaa elämää eläneet vanhemmat sisarusukset toimittivat Ainolle kaikenlaisia arkea helpottavia asioita kuten elintarvikkeita, kankaita ja rahalähetyksiä. Ehkä he halusivat pitää pikkusiskostaan huolta juuri siksi, kun tämä oli muuttanut niin kauas syrjäseudulle vaatimattomiin oloihin.

Taitavana käsitöiden tekijänä Aino sai kirjeissä myös tilaustöitä, jotka toivat lisätienestettä talouteen. Lapasista pyyhkeisiin, villalangoista seinäryijyihin. Sotavuosina (1939–1945) asetelma muuttui: maaseutu säilytti paremmin omavaraisuutensa ja elintarvikelähetykset kaupungissa asuville sukulaisille olivat arkipäivää myös Ainon elämässä.

Ainon elämä Halsualla oli työntäyteistä. Perhekoko kasvoi viidellä pojalla alle kymmenessä vuodessa, joten Aino oli jaksamisensa ääri rajoilla. Kolmannen lapsen syntymän jälkeen Ainon sisarusukset alkoivat olla huolissaan hänestä. Sisarusten kirjoittamat kirjeet Ainolle paljastavat hyvin sisarusten välisen huolenpidon ja välittämisen, mutta myös elinympäristön ja elintasojen eron. August-veli oli kuullut Hilma-siskolta, että Ainon elämä Halsualla oli

Aino perheensä kanssa viettämässä kahvihetkeä. Kalle-veli (vas.) pääsi ylioppilaaksi vuonna 1906. KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

Aino vietti aktiivista nuoren naisen elämää. Hän oli taitava käsitöiden tekijä ja harrasti kuorolaulua. KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

Aino hyödynsi koulutustaan ja taitojaan kyläyhteisön hyväksi ja oli aktiivinen toimija siitä huolimatta, että elämä ei aina ollut aurinkoa ja päivänpaistetta. KUVA: SULO SILLANPÄÄ

liian raskasta:

Hilma näet kertoi siellä käydessäni, että olit kirjoittanut hänelle siitä, että olosi siellä on liian raskasta, mitä en laisinkaan ihmettele, kun näin ja tiedän että itse teet kaikki naisväentytöt ja että olisit halukas tulemaan tänne. Tuota viimeksi mainittua pidän kaikista vähimmän onnistuneimpana yrityksenä. Minun mielestäni olisi paras keino nykytilanteessa se, että otatte kunnollisen apulaisen, joka tekee työt ja sinä rupeat joksikin aikaa lepäämään sanan täydessä merkityksessä.

Maiju-sisko kirjoitti kiivaan viestin Ainolle ja kysyi suoraan, että miksei pikkusisko kirjoita ja kerro mikä häntä vaivaa. Sisko tuntuu jopa syyllistävän Ainoa:

Jos sinä olet pikkuisia hommaamassa, niin se on totinen synty, niin kohta kun ette kykene niitä hoitamaan. Missä on vika, ettei sinulla apulaiset pysy? Sinussa tietysti. Jos muuten olet sairas, miksi et ajoissa hommaa itseäsi sieltä pois. Miehesi velvollisuus on pitää kodista ja lapsista huolta. Muista mitä minä sanoin sinulle, kun läksit sinne!

Sisko tarjosi kuitenkin auttavan kätensä ja kertoi ottavansa sis-

kon pojat luokseen:

Palvelijani menevät 5. päivä lomalle, joten mielelläni ottaisin pojat tänne vähän myöhemmin. Mutta, jos se on tärkeää, voin ottaa aikaisemminkin. Sitä paitsi sanoin miehellesi, että myöhemmin sopii vasta tulla. Häntä itseään en ota tänne, lapset vaan ja niin kuin sanottu pariksi viikoksi. Kirjoita millaista lepoa sinä kaipaat? Jos sinulla on pikkuisten homma ja aikomuksesi on päästä sairaalaan siksi aikaa niin ilmoita siitä, ehkä voin hommata Helsingissä sinulle paikan jossakin.

“Pikkuisten hommalla” sisko lienee tarkoittaneen uutta raskautta.

Sisko kehotti Ainoa tulemaan luokseen Toivonojan kartanoon lepäämään. *“Osta nyt itsellesi siisti hattu”,* Maiju totesi kirjeen päätteeksi. Maiju eli varsin vaurasta ja erilaista elämää palvelijattarien ympäröimänä filosofian tohtorin, metsäalan ammattilaisena toimineen Antti Tantun vaimona.

Hilma-sisko oli jo aiemmin kirjeessään varoitellut lankomiestään Ainosta ja hänen luonteestaan. Ehkä tämä kirje selittää, miksi vanhemmat sisarukset eivät oikein uskoneet Ainon kärsimystä. Toisaalta kirje paljastaa, mistä kaikesta Aino luopui mennessään naimisiin halsualaisen miehen kanssa. Hyvästi huvitukset, herkut ja hauskuus.

Nyt kun Aino tulee sinne, niin toivon, että olet ankara alussa ja vaadit työtä ettei hän suinkaan saisi laiskehtia ja juoksennella kylälä. Hänellä on oikein suuri halu koreilemiseen ja huveihin. Ei katso keinoja miten perille pääsee. Siksi pidä varalla ettei vaan pääse rahoillesi ym. Luulen näet, että jättää moiset teot kun ei ole toveria eikä tilaisuutta hankkia makeisia. Älä vaan anna öisin juosta tansseissa. Jos hänet yksin panet maata huoneeseen en takaa vaikka lähtisi jos tanssit on tiedossa. Kolme kuukautta hän oli täällä huvien helmassa. Mutta loppu täytyi tulla. Kun nyt pääsee uuteen ympäristöön ja raittiseen maalaiselämään niin jo luulisi saavan järkeä päähän. On muuten nyt mielissään sinne pääsystä.

Lopulta äityden taakka ja elämä kävi liian raskaaksi ja Aino päätyi Helsinkiin Diakonissalaitokselle lepäämään Toivonojan kartanoon menemisen sijaan. Arvelen hänen kärsineen synnytyksen jälkeisestä masennuksesta tai vakavasta uupumuksesta – ne olivat asioita, joita ei vielä tuolloin tunnistettu eikä niistä puhuttu.

Kirjeessään Aino kiittää puolisoaan päästessään lepäämään:

Diakonissalaitoksella 9.9.1919

Oma rakas kulta!

Kuinka olenkaan kiitollinen, että saan tässä sängyssä levätä. Oli-

than kulta Vesteri, kun laitoit tänne vaikka niin usein olen ollut sulle paha. Jumala johdattakoon askeleeni, kieleni, jos vielä tavataan... Toivon, että ei minun hermostoni menisi niin alas. Olen onnellinen, että ei lasten tarvihe kärsiä äitinsä tähden...

Vesteristä oli alkanut tuntumaan, että Aino on liian suurta sukua. Mies pyysi kirjeessään anteeksi aiheuttamaansa räsytystä ja kuormitusta:

Mutta ehkä on nyt minun vuoroni olla sukulaisteni hampaissa kun sinuun ei enää sukuni hampaat ylety. Kestän, minä vakuutan sinulle, että kestän ainakin ääneti kärsin, mitä tuleman pitää. Sinun takia minun maksaa vaivan olla tulessa, tulessa ja tuiskussa, mutta ei sukulaistesi vuoksi, olkoot miten suuria tahansa... Jospa voisin olla sinulle tarpeeksi hyvä, kun kerran olen sinut matkaani varastanut. Varastettu hienojen ihmisten maailmasta. Mutta varastettu leipä on makeaa ja siksi tahdon sitä maistaa.

Maiju-sisko ei selvästikään ymmärtänyt Ainon elämäntilannetta vaan antoi edelleen pikkusiskolleen huutia:

Näyttää siltä, ettet enää tiedä eroa järkevien asioiden ja haaveiden välillä. Elä nyt enää puhu kellekkään tuommoisia juttuja sieltä Halsualta, sillä joudatte aivan naurunalaiseksi. Jos et ole tullut toimeen ihmisten kanssa, se on kokonaan sinun syyksi. Sinun pitäisi siitä vaieta... Mielikuvituksesi on sairaaloinen ja koeta hyvä ihmisen tulla järkiisi ja ajatella asioita toisella tavalla. Olet tullut niin pikkumaiseksi siellä maalla, ettet muuta maailmaa luule olevankaan kuin Halsuan ihmiset.

Joku ratkaisu hankalaan tilanteeseen oli löydettävä. Aino suunnitteli menevänsä Riistavedelle talveksi isänsä ja siskonsa luokse. Ainon vanhin sisko Hilma sairastui jo nuorena nivelreumatismiin ja asui isänsä kanssa Riistavedellä. *“Siellä on kaksi sairasta ihmistä ja jos Ainokin sairastaa niin ei ole kellään hauskaa”,* Maiju-sisko totesi kirjeessään Ainolle.

Surun vuosikymmenet

Seuraavat vuosikymmenet toivat paljon peräkkäisiä menetyksiä. August-veli hukkuu 1929, ja vuonna 1932 Aino menetti Taavi-veljen ja Hilma-siskonsa. Isosisko Maiju kirjoitti Ainolle Halsualle, että *“lähtö oli Hilmallä hiljainen”*. Vuosikymmenen lopulla kuoli vielä Antti-velikin.

Kuolema jatkoi Ainon perhepiirissä niittotötään vielä seuraavallakin vuosikymmenellä.

Talvisodan sytyttyä Ainon pojat joutuivat rintamalle kukin vuorollaan. Vajaa kuukausi sodan syttymisestä yksi pojista haavoittui. Jatkosodan sytyttyä perheen nuorimmainen, Ainon silmäterä Eelis

Vesterin rakentaman tuvan vintiltä löytyi vanhoja kirjeitä. Ne paljastivat intohimoisen rakkaustarinan.

KUVA: ANU JÄRVINEN

Aino piti kotikylälään pyhäkoulua.

KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

Venetjoen perheessä riitti vilskettä viiden pojan voimin. Pojista nuorin kaatui jatkosodassa. KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

joutui myös tarttumaan aseeseen. Perheen suureksi suruksi Eelis kaatui Kuzran taistelussa keväällä 1943 vain 19-vuotiaana.

Myös rivit Airaksisten sisarusparvesta vähenivät entisestään. Maiju-sisko saatettiin haudann lepoon kesäkuussa 1946. Airaksisten sisarusparven viimeinen, Kalle kuoli vuonna 1958.

Aino yhteiskunnallisena vaikuttajana

Aino syntyi ja eli aikakautena, jolloin elettiin kansallisen heräämisen aikaa. Naisen asema muuttui ehkä radikaalimmin kuin koskaan aiemmin. 1880-luvulla perustettiin ensimmäiset naisjärjestöt ja naiset saivat äänioikeuden 1906. Vuodesta 1919 lähtien naiset saivat mennä ansiotyöhön ilman puolison suostumusta. Lisäksi avioliittolakiin tuli iso muutos vuonna 1930, joka vapautti vaimon miehensä holhouksesta.

Suomessa syntyivät järjestöt, puolueet, ammattiyhdistykset ja osuuskunnat, joiden tavoitteena oli vahvistaa kansallistunnetta ja opettaa ihmisiä toimimaan yhdessä. Tämä henki näkyi myös Ainin aktiivisessa toiminnassa Halsualla.

Aino otti elämänsä haltuun haasteellisista vuosikymmenistä huolimatta. Vaikka hän joutui luopumaan monesta asiasta muuttaessaan Halsualle, hän loi lopulta uuden, itsensä näköisen elämän. Hän oli muutakin kuin perheenäiti ja vaimo. Hän oli edelläkävijä ja toimeenpaneva nainen, joka meni ja teki asioita perheensä ja kyläyhteisön hyväksi.

Hän oli mukana perustamassa paikallista Martta-yhdistystä, jossa hän oli puheenjohtajana ja myöhemmin sihteerinä. Hän piti erilaisia kursseja kylän naisille - opetti esimerkiksi ruokasienten käyttöä ja levitti tietoa hyöty- ja koristekasvien viljelystä. Aino toimi myös sanomalehti-kirjeenvaihtajana sekä Emäntä-lehden asiamiehenä. Kotiin tuli kaikenlaisia naisten- ja käsityölehtiä, joita käytiin hänen luonaan lukemassa. Näin saatiin tietoa ja uusia ajatuksia syrjäiselle paikkakunnalle. Aino ja Vesteri olivat aktiivisia yhdistystoimijoita ja heidän sosiaalinen verkostonsa oli laaja. Perheen luona kävi myös herraskaisia ihmisiä kylässä: pappeja, opettajia ja muita virkaihmissiä.

Perimätiedon mukaan hänen pitämässään pyhäkoulussa oli erilaisia leikkejä joiden lorut olivat savon murteella. Ainin luokse tultiin hakemaan apua terveyshuolissa ja hän avusti synnytyksissä ja toimi monenlaisena apukätenä hoitotaitojensa vuoksi. Hän oli monipuolinen ja taitava nainen, joka taisi niin runonlausunnan kuin erilaiset käsityötaitotkin.

Sydänvaivat veivät haudan

Aino kuoli sairauskohtaukseen syyskuussa 1955. Hän oli kärsinyt erilaisista sydänvaivoista jo pitkään. Liekö sukurasitteesta kyse, sillä Ainin isä ja Taavi-veli kuolivat myös sydänperäiseen sairauteen.

Tammikuussa 1914 Aino siirsi muuttokirjansa Halsualle. KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

Ainin pojista Heikki kuoli viisi vuotta äitinsä jälkeen sydänveritulppaan, ja kaksi vuotta myöhemmin Kaukon maallinen matka päättyi.

Marttojen kirjoittamassa muistokirjoituksessa kiteytyy kaikki oleellinen Ainosta:

Meriläisen Marttayhdistys on menettänyt hänessä uskollisen toimihenkilön ja me martat ystävällisen ihmisen ja hyvän ystävän, jota kauan suremme ja kaipaamme.

Tutustuminen Airaksisen isomummuuni ja hänen elämään vanhojen kirjeiden, valokuvien ja arkistojen kautta on ollut arvokas kokemus. Ainin tarina on opettanut sen, että vaikka elämä on välillä vaikeaa ja vaatii erilaisia uhrauksia, voi silti selvitä ja löytää tapansa vaikuttaa ja tehdä merkityksellisiä asioita.

On ollut kiehtovaa kulkea Ainin vierellä läpi kirjeiden sisältämien vuosikymmenien ja tapahtumien. Erityisesti hymyilyttää tieto, että Aino ja Vesteri tapasivat täällä kotikaupungissani Tampereella. Kävelivät kenties käsikynnää pitkin mukulakivistä Hämeenkatua silmäillen toisiaan ihastuneina. Ja minä puolestani vietän vapaa-aikaani pienessä mökissäni Halsualla, paikalla jonne he aikoinaan perustivat perheen ja rakensivat yhteisen elämän. ☆

Teksti: **Anu Järvinen**, Ainin pojan Heikin tyttären tytär

Lähteet:

Airaksisten ja Venetjoen sukujen kotialbumit ja arkistot
digi.kansalliskirjasto.fi
halsuanevakot.fi

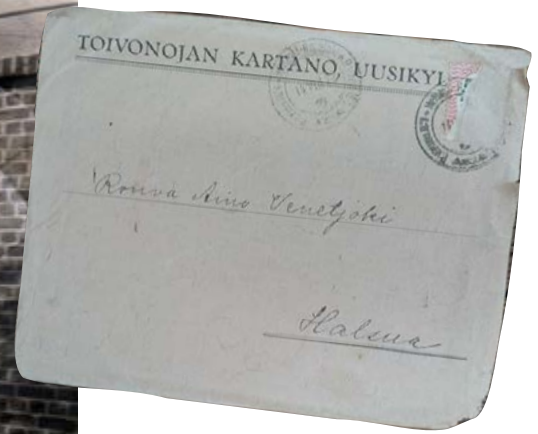
Maria-Elisa Marjusaari
ssh.fi

Kuvassa Ainin sisko Hilma ja isä-Petter Airaksinen. KUVA: AINO JA VESTERI VENETJOEN KOTIALBUMI

Kuvan takana teksti: 1913 Kuopio, Savonk. 26. Selma Miettinen lapsineen, Maiju Tanttu (os. Airaksinen) tyttöineen. Apulaiset takana.

Toivonojan kartanolta lähetettiin usein kirjeitä Halsuulle.

Vauraus ei suojellut

Maijua elämän kolhuilta

Petter ja Sofia Airaksisen tyttärien Ainon ja Maijun elämät kulkivat varsin erilaisia polkuja. Molempien elämää yhdistivät kuitenkin ilot ja surut.

Olga Maria eli Maiju syntyi Airaksisen perheen neljänneksi lapseksi vuonna 1884. Maijun lisäksi sisarusparveen kuuluivat August, Hilma, Taavi, Kalle, Antti, Aino ja pienenä kuollut Iida. Maiju opiskeli Kalle-veljensä tavoin Kuopion yhteiskoulussa, mutta reputti ylioppilaskirjoitukset.

Maiju oli naimissa Viipurissa syntyneen Antti Tantun kanssa. Syksyllä 1908 julkaistun Savotar-lehden avioliittokuulutusilmoituksessa kerrottiin, että Maiju oli meijerikoulun opettaja ja Antti suometsänhoitaja. Antti oli myös ylioppilas ja valmistunut agronomiksi vuonna 1907. Myöhemmin hän väitteli filosofian tohtoriksi ja työskenteli muun muassa suokuivaustyön tutkimuksen parissa ja kirjoitti metsäalaa liittyviä julkaisuja. Lisäksi hän toimi aktiivisena kenneltoiminnan uranuurtajana ja oli Kennel-liiton perustajajäsen. Hän oli ensimmäisten joukossa edistämässä Suomen kansalliskoirien eli suomenpystykorvien jalostustyötä ja kasvattamista. Hän tuomaroiki koiranäyttelyissä ja oli myös palkittu ayrshire-karjankasvattaja.

Maiju eli ainakin osan elämästään palvelijoiden ympäröimänä varakkaan kotirouvan elämää Nastolassa Toivonojan kartanossa, jossa hän asui perheensä kanssa vuodet 1917-1931. Kartanon alueeseen kuului yli 500 hehtaaria peltomaita ja metsää. Päärakennuksessa oli 28 tulisijaa, uusi navetta liki 150:lle lehmälle ja talli 26 hevoselle. Kartanoon kuului oma koski, jossa oli myllylaitos omavaraisen sähkön saamiseksi. Perheessä oli myös auto, joka hankittiin vuonna 1919.

Maijulle ja Antille syntyi neljä lasta: Maire, Helinä, Inke ja Olli. Vaikka elämä oli taloudellisesti vakaata, ei perheessä voitu välttää

” Lisäksi hän toimi aktiivisena kenneltoiminnan uranuurtajana ja oli Kennel-liiton perustajajäsen.

Maire ja koiranpennut. Kuva vuodelta 1921.

surulta ja murheelta. Helinä-tytär kuoli kurkkumätään hieman ennen kahdeksatta ikävuotta vuonna 1920. Esikoistyttä-Maire kuoli kotonaan Toivonojan kartanossa keuhkotautiin vain 19-vuotiaana. *”Maire oli iloinen ja elämänhaluinen neitonen. Hän oli eronnut Kotkan yhteislyseosta sairauden takia”*, kirjoitettiin 6.6.1929 päivätyssä Etelä-Suomi -lehdessä. Vuonna 1917 Helsingin Merikadulla sijainneessa Villa Ensissä syntynyt Ilta Inkeri eli Inke teki elämäntyönsä lääkärinä ja eli 97-vuotiaaksi.

Synkät ajat Tantun perheessä jatkuivat 20-luvun vaihtuessa 1930-luvulle.

”Meitä on taas kohdannut onnettomuus. Antti oli takaamassa ja nyt täytyy tila myydä. Helsingissä me olemme asuneetkin jo. Enkähän minä sitä sure että tila menee, kun se aina on ollut myynnissä ja velkaa niin paljon”, Maiju kirjoitti neljä vuotta nuoremmalle pikkusiskolleen Ainolle. Perheellä oli toinen koti Helsingin keskustassa Kampissa Kansakoulunkadulla.

1931 pidetyssä huutokaupassa Kansallis-Osake-Pankin perustama yhtiö osti tilan 1.5 miljoonalla markalla, joka nykyrahassa olisi noin 700 000 euroa. Huomioitavaa tosin on se, että rahan arvo eli ostovoima oli vuonna 1931 huomattavasti korkeampi kuin nykyään.

Sotavuodet toivat omat haasteensa. Maaliskuussa 1944 Maiju kirjoitti: *”Olemme olleet täällä Jokelassa meidän entisen pehtoorin luona jonne tuotiin meidän parhaimmat tavarat ja vaatteet... Kellarissa olimme toisena, rappukäytävässä toisena pommitusyönä. 12 tuntia yhtämittaa pideltiin shaalia päämme päällä odottaen joka hetki pommin tulevan...”*. Loppuvuodesta 1944 venäläisten pommitukset osuivat Helsingin kodin lähelle. Räjähdyks särki kaikki kodin ikkunat perheen ollessa ruokasalissa. Onneksi henkilövahingoilta vältyttiin. Elintarvikkeet olivat kortilla kaikkialla ja puutetta kärsittiin myös heidän perheessä. Maalla asuva Aino-sisko sai tuosta pyyntöjä toimittaa milloin puolukoita, voita, lihaa tai erilaisia kudontatöitä arjen tarpeisiin. Helmikuussa 1945 päivätyssä kirjeessä Ainolle Maiju tiedustelee mahdollisuutta saada ostaa voita, joka hänen arvionsa mukaan maksaisi 300 markkaa kilolta.

Terveyshuolet painoivat myös. Maiju sairastui 1930-luvun alussa sokeritautiin eli diabetekseen. Hänen sairastumisensa aikaan diabeteksen hoito oli vielä varsin alkeellista, sillä insuliinihoito otti vasta ensi askeliaan. Vuonna 1922 annettu maailman ensimmäinen insuliiniruiske mullisti sairauden hoidon kehittymisen, mutta se tuskin ulottui vielä Maijun saataville. Hän sairasti todennäköisesti kak-

Maiju lastensa kanssa Toivonojan kartanon edustalla.

Maiju kirjoitti siskolleen Toivonojalta 8.9.1929: “Maire lähti luotamme viime maanantaina vietiin haudata torstaina. Hänellä oli kauhea munuaismyrkytys lopuksi.”

Maijun perhettä Riistavedellä. Kuvassa etualalla vaaleassa asussa Aino-sisko.

Kuvan takana teksti: 1912 Riistaveden Summalla. Pekka Airaksinen, Aino Venetjoki, Maire Tantt, Maiju Tantt

kostyypin diabetesta, sillä hän eli kuitenkin vuosia sairastumisensa jälkeen. Tätä muotoa kutsutaan usein aikuistyyppin diabetekseksi ja se on elintapoihin kytkeytyvä sairaus.

Pari vuotta ennen kuolemaansa Maiju lähetti viestin sairaalasta: *Oliko äidillä huono näkö ennen kuolemaansa? Nyt on minulla vähän huonontunut. Olen ollut 2 viikkoa täällä makaamassa. Pääsen Antinpäivänä pois. Se on se sama sokeri kuin keväällä. Nyt sitä ei ole taas yhtään. Liekö käynyt niin, että diabetes oli aiheuttanut hänelle liitännäissairauden silmiin?*

Toukokuussa 1946 Maijun tytär Inke kirjoitti tädilleen Ainolle: *“Nyt äiti on vähän virkeämpi taas, mutta on edelleen Kivelässä ja*

” Helmikuussa 1945 päivätyssä kirjeessä Ainolle Maiju tiedustelee mahdollisuutta saada ostaa voita, joka hänen arvionsa mukaan maksaisi 300 markkaa kilolta.

“**Oletko** sinä laihtunut? Minä painoin Toivonojalla 90 kg ja nyt keskimäärin 70 kg. On niin hyvä olla”, kirjoitti Maiju Aino-siskolleen.

tulee sairaalassa varmasti viettämään koko kesänsäkin”. Kesä jäi kuitenkin viettämättä. Juhannusruusujen kukkiessa Maiju nukkui pois. ♡

Teksti: **Anu Järvinen**

Lähteet:
Airaksisten ja Venetjoen sukujen kotialbumit ja arkistot
digi.kansalliskirjasto.fi
diabetesliitto.fi
ssh.fi

”Elämä on ollut rikas ja täynnä tarinoita”

– Ritva Antikainen os. Airaksinen muistelee elämäänsä ja Airaksisten sukuseuran alkuvaiheita

Ritva Antikainen syntyi Viipurissa syksyllä 1933 Lauri ja Marjatta Airaksisen esikoisena. Hän oli 12-vuotias, kun Airaksisten sukuseura perustettiin kesällä 1946. Sota oli juuri päättynyt, ja maailma oli muuttumassa. Ritva muistaa ajan tunnelmat: ”Kaikki oli niukkaa, mutta elämä jatkui. Rakennettiin uutta, vaikka rakennustarvikkeita oli vaikea saada.”

Lapsuus ja nuoruus Kuopiossa

Ritva kertoo värikkäästi lapsuudestaan Suolahdessa Keski-Suomessa ja Kuopion Niiralassa, jonne perhe rakensi sodan jälkeen oman

talon. Perheeseen oli syntynyt vielä kaksi tyttöä, Seija v. 1936 ja Riitta-Leena eli Peppi v. 1944.

Koulusta käytiin päivällä kotona syömässä ja illalla mentiin harastamaan. Ritvan lapsuuteen ja nuoruuteen kuului koulunkäynnin ohessa näytelmäkerho, partio ja pikkulottotoiminta. Hän myös leikkitti lapsia leikkikentällä ja toimi uimaopettajana.

”Meillä oli Niiralan talossa iso puutarha, kasvihuone ja marjapensaita. Omavaraisuus oli sotien jälkeen tärkeää. Vaatteita tehtiin äidin iltapuvuista, ja pyöräkellarissa pidettiin kaneja. Lampaitakin oli, ja perunamaa kauempana Neulamäessä.” Ritvan muistoihin kuului myös ratsastus Kuopion kasarmin kentällä ja penkinpaina-

jaiset hevosen reessä. Nuorina vietettiin aikaa myös Kauppakatua kävellen, pojat toista ja tytöt toista puolta katua. Kuopiossa lukioaikaa Ritva tapasi myös puolisonsa Viljo ”Vili” Antikaisen.

Sukuseuran alku ja sukututkimus

Airaksisten sukuseura perustettiin Kuopiossa Peräniemen kasinolla 1946. Ritvakin oli tilaisuudessa mukana. Sen jälkeen alkoi systemaattinen sukutietojen kerääminen, jota kesti yli 25 vuotta, kunnes ensimmäinen sukumatrikkeli valmistui 1973.

Ritva oli mukana keräämässä sukutietoja: ”Kiersin kirkkoherranvirastoja linja-autolla, kopioin kirkonkirjoista tietoja Airaksisista vihkooni. Isä piirsi sitten sukupuuta lyijykynällä pitkiin makulatuuri-pereihin – olohuoneen lattia oli täynnä paksuista rungoista lähteviä sukupuun oksia ja lehtiä.”

Ensimmäinen sukumatrikkeli tehtiin siis jalka- ja käsityönä vuosikymmenten mittaan. Tekemistä ohjasi intohimo selvittää ja koota suvun vaiheita ja henkilöitä.

Opiskelu ja perhe

Ritva valmistui ylioppilaaksi Kuopiossa ja opiskeli Helsingissä kaupakorkeakoulussa, ensin kirjeenvaihtajaksi ja myöhemmin kauppatieteiden maisteriksi. Hän teki töitä kirjeenvaihtajana ja opettajana. Tie vei Kuopiosta Helsinkiin, Kaakkois-Suomeen ja Tansaniaankin asti. Rakas mökki hankittiin Mikkelin läheltä.

Ritvalle perhe on ollut aina keskiössä: nyt jo edesmennyt puoliso Vili, kolme lasta, kuusi lastenlasta ja jo kuusi lastenlastenlasta. Kolmella lapsenlapsella on ulkomaalaiset puoliset ja nämä asuvat ulkomailla: Thaimaassa, Malesiassa ja Australiassa. Toiset kolme lastenlasta ja kaikki lapset asuvat pääkaupunkiseudulla, missä Ritvakin. ”Laajennettu perhe on aina ollut minulle hyvin tärkeä”, Ritva painottaa.

Elämänohje nuoremmille

Ritva kiteyttää viestinsä tuleville polville: ”Pidä perhe lähelläsi, konkreettisesti tai kuvaannollisesti. Arvosta juuriasi ja opi menneestä – se antaa voimaa tulevaan.” ✨

Teksti ja kuvat: **Milla Kajanne**

Kirjoittaja on Ritvan kummityttö ja Lauri Airaksisen tyttären tytär

”

Pidä perhe lähelläsi, konkreettisesti tai kuvaannollisesti. Arvosta juuriasi ja opi menneestä – se antaa voimaa tulevaan.

Mäkelän talon pihalla Airakselassa vuoden 1934 tienoilla. Kuvassa vasemmalta Heikki Rytkönen ja Tauno Koskinen (kaatuivat talvisodassa), Juho Huuskonen, Laina Rytkönen, Kalle Koskinen, PJ, Edla, Väinö, Mauno, Senja ja Pirkko Airaksinen.

Siihen aikaan kun Tšekkoslovakiasta suomalaisia sähköjohtoja ostettiin

Mauno M Airaksinen muistelee lapsuutensa Airakselan kylää

Viestintäteknikka saapui Airakselaan vähitellen. Ensin tuli radio, sitten puhelin muutamaiin taloihin ja lopulta sähkö, joka muutti eniten kylän elämää. Sähköt saatiin muutamia vuosia jatkosodan loppumisen jälkeen Tšekkoslovakiasta ostettuja suomalaisia johtoja pitkin.

Radio

1930-luvulla radio oli Airakselassa harvinaisuus, jollainen löytyi vain opettaja **Nuutisella** Airaksisen kylän koululla. Muistan lapsena käyneeni ainakin kerran kuuntelemaan äitini kanssa jumalanpalvelusta ja jotain sen jälkeen tullutta ohjelmaa. Meille kotiin Mäkelän taloon radion toi Karttulan Osuusliikkeen hoitaja koekuunneltavaksi. Ensin hän asetti siitä johdon tuomaansa akkuun, sitten porasi reiän ikkunanpieleen ja veti siitä antennijohdon aitan räystäääseen ja maajohdon maahan iskettyyn rautakankiin. Niin rupesi meidän riemuksemme kuulumaan radiosta lastentunti.

Kaupanhoitaja oli meillä yötä. Aamulla isä pyysi häntä repimään aparaattinsa pois ja ilmoitti, ettei sitä ostettaisi. Kaupanhoitaja jätti sen silti paikoilleen, sanoi vievänsä pois kuukauden päästä kylällä käydessään. Isä kuitenkin kävi maksamassa radion Karttulan kirkolla asioidessaan.

Ei radiosta ”joutavia” kuunneltu, vain uutiset, jumalanpalvelus ja lastentunti. Koska sähköä ei ollut, akut piti kuljettaa ladattaviksi Kuopioon hevos- ja junakyydillä, ja kantaen.

Sodan alettua radio hankittiin useampaan taloon. Suomalaisen uutisten, tiedotteiden ja muun ohjelman välissä kuului usein Moskovan ja Petroskoin ”Tiltujen”, jotka olivat Suomesta Venäjälle

menneitä kommunistinaisia tai Terijoen hallituksen ministerin **Armas Äikiän** häiritsevää propagandaa. Siinä seassa he saattoivat kertoa myös vangiksi jääneiden suomalaisten nimiä. Mielenkiintoista oli kuunnella myös, miten ”Jahveti”, eli **Yrjö Kilpeläinen**, taitavasti vastaili Tiltuille Suomen puolelta.

Puhelin

Ennen sotia Airakselaan saatiin puhelin vain radanvarsijohtoja pitkin pysäkinhoitajalle ja ratavahdille. Kun puhelinta ruvettiin hankkimaan kylälle, halukkaiden talojen tuli osallistua pylväiden pystyttämiseen tai maksaa enemmän. Puhelinjohdoksi sopivasta metallilangasta oli sota-aikana tullut arvokasta ja sitä säästettiin niin, että esimerkiksi Mäkelään ja Alataloon vedettiin yhteinen johto. Puhelut eroteltiin siten, että Mäkelään tuli yksi soitto eli yksi puhelimen kammen pyöräytys, ja Alataloon kaksi soittoa. Opimme soittamaan Alatalosta Mäkelään ja päinvastoin niin pienellä kammen liikkeellä, ettei keskus huomannut soittoa, eikä se siten lisännyt puhelinlaskua.

Talojen välille me pojat yritimme aikaisemmin rakentaa yksinkertaista puhelinta *Poikain Sampokirjan* ja *Pikkujättiläisen* ohjeiden mukaan. Kun tyhjistä tulitikkulaatikosta vedettiin kontakteja välttämättä rullarihma naapuritalon tulitikkulaatikkoon, niin langan piti johtaa laatikkoon puhuttua ääntä sinnekin. Tosiaan, kun ikkuna auki Mäkelästä huutaen puhuttiin tulitikkulaatikkoon, Alatalosta vastattiin. ”Puhelinyhteyttä” häiritsi kuitenkin se, että vastaus tuli joskus puolivälistä sivulla olevasta lypsytarhasta. Talot saattoivatkin olla vain huutoetäisyydellä!

” Yleinen oli niin sanottu naurislamppu: kun nauriista oli sisus syöty ja kuoren pohjaan kiinnitetty jonkinlainen sydän, siinä voitiin polttaa vetelää sianrasvaakin

Elämää ennen sähköjä

Airaxelassa kuten muuallakin käytettiin ennen sähkövaloja öljylamppuja ja kynttilöitä. Sota-aikaan ja vielä sen jälkeenkin valopetrolin eli lamppuöljyn puutteessa turvaututtiin erilaisiin sian-, naudan- tai lampaanrasvatuijuihin. Yleinen oli niin sanottu naurislamppu: kun nauriista oli sisus syöty ja kuoren pohjaan kiinnitetty jonkinlainen sydän, siinä voitiin polttaa vetelää sianrasvaakin. Aitoja päreitä kiskottiin poltettaviksi hätätilassa. Kaupoissa oli myytävänä myös selluloosasta puristettuja pärekkeitä, jotka paloivat samaan tapaan. Puhdetyöt tehtiin ymmärrettävästi varsin hämärässä.

Jatkosodan lopulla saatiin kirkkaat valot, kun kauppoihin tuli kalsiumkarbidia ja karbidilamppuja, joita värkättiin kotonakin. Kirkkaat valot syntyivät räjähdysherkän asetyleenikaasun palaessa. Asetyleeniä syntyi kalsiumkarbidista veden vaikutuksesta. Reaktiota pystyttiin melko turvallisesti käyttämään, kun karbidilamputta päästettiin ruuvilla varovasti vettä ja kaasu paloi ohuen pillin päässä. Jos vettä pääsi runsaasti karbidiin lamputta tai muualla, syntyi räjähdys. Meillä kotona ei merkittäviä räjähdyksiä sattunut. Sähkövalojen tullessa karbidilamput kiellettiin vaarallisina.

Sähkö

Maaseutua alettiin yleisesti sähköistää sotien jälkeen ja ”Valon juhliä” vietettiin lukuisissa kunnissa ja kylissä. Airaxelassakin seurasimme innolla, miten sähköyhtiö sai pystyyn pylvää ja niihin eristimet. Kuulimme, että kuparijohtoa oli vaikea saada, vaikka Suomen Nokian Kaapelitehdas teki sitä täydellä kapasiteetillaan. Kaikki johto piti luovuttaa sotakorvauksena Neuvostoliittoon, joten suomalaiset eivät voineet ostaa sitä itselleen. Pienen odottelun jälkeen Airaxelaa kuitenkin ilmestyi kuparilankarullia pylväiden viereen. Pakkausten päällä näkyi joitain venäjän tai tšekin kielisiä leimoja ja hämmästyksellemme päällypaperin alla luki ”Suomen Kaapelitehdas”! Johdot oli luovutettu sotakorvauksena Neuvostoliitolle, sieltä ne olivat siirtyneet Tšekkoslovakiaan, mistä ne myytiin takaisin Suomeen.

Sähköjen tulo muutti Airaxelassa elämää paitsi sähkövalon myös sähkömoottorin ym. ansiosta. Viljankorjuu sujui hevos- ja ihmisvoiminkin, mutta puimakone ei pyörinyt, jos bensa- tai petroliinimoottoriin ei ollut polttoainetta. Häkäkaasumoottorit olivat paitsi työläitä myös epäluotettavia. Mäkelässä meillä oli eri tilanne, kun oli lokomobiili, höyrykone, joka tarvitsi vain halkoja ja vettä. Niemensä mukaisesti lokomobiili on periaatteessa liikuteltava, siinä on pyörät. Meidän isokokoinen lokomobiili pidettiin tanakasti paikallaan. Puintiaikaan se pyöritti hihnavälityksellä puimakonetta ja muulloin silppukonetta tai kotitarvemyllyä.

Lokomobiilissä minua ihmetytti eniten kattilassa oleva, aina tiukasti kiinni pidetty luukku, joka oli kummasti nimetty miesluukuksi. Kerran meille tuli maahöyrykattilan tarkastajaksi esittänyt mies, joka repi luukun auki ja todella ahtautui miesluukusta sisään. Hän naputteli kattilaa sisäلتpäin ja totesi sen olevan kunnossa.

Sähköjen tultua Mäkeläänkin ostettiin sähkömoottori ja vanha lokomobiili jouti poistettavaksi. Jokin helsinkiläinen rakennusfirma halusi sen asfaltinkeittoonsa ja kävi hakemassa meiltä kotoa. Minua sen poisvientä suretti. Lokomobiili kuvasti minulle aikakauden muutosta.

Mäkelän talo keväällä 1940- luvun puolivälissä sähköjen tuloa jälkeen. Kuvassa näkyy myös osa uudesta sähköpylvästä.

Mauno M Airaksinen 95 vuotispäivänä 2.5.2025

Ruokahuolto

Puinnissa tarvittiin monta henkeä. Lokomobiilin käyttäjänä oli isä ja hänen kuoltuaan veljeni, veden kantajana ja lisääjänä alussa usein minä, lisäksi oli viljan syöttäjä puimakoneeseen, viljan mättäjä syötölavalle, sen kantaja liiterin perältä ja viskuiden ottaja. Viskuiden ottajalla oli pölyisin tehtävä, johon myöhemmin yleensä määrättiin minut. Sitten oli pehkujen eli rikkoontuneen oljen vastaanottaja ja niiden kantaja liiteriin tai ulos aumaan sekä vielä joku lapsista polkemaan auman päälle. Viljat, ohra, kaura, vehnä ja yleensä osa rukiistakin, oli niitetty viikatteella, kuivattu seipäillä ja ajettu jo etukäteen liiteriin. Jyväskin vaihdosta elevaattorin alle huolehti lokomobiilin käyttäjä sivutoimenaan.

Rukiista ainakin osa puitiin riihessä. Siten saatiin suoria olkia matrassihin, joilla nukuttiin. Untuvia pantiin vain tyynyihin. Superloniksi kutsuttua vaahtomuovia ei ehkä oltu vielä keksitty. Riihitettyjä rukiinjyviä jauhettiin hieman uutispuuroksi, osa säilytettiin tautivapaaksi siemeneksi. Ruista leikattiin sirpillä tai niitettiin niin, että sitä pystyi kokoamaan lyhteiksi, jotka kuivivat kuhilaissa. En vielä kukaan ymmärrä, miksi riiheen piti nousta tavallista varhemmin, usein jo neljältä. Silti varsinainen puinti, latvojen paukuttelu riusalla, oli minusta mukavaa. Hikistä ja nokistakin rukiiden riihittäminen oli alkaen lyhteiden ahtamisesta nokisille parsille ja päättyen jyvien erottamiseen viskuista viskuukoneella, mikä korvasi muinaisen tuulussa viskelemisen. Puinti haluttiin valmiiksi ennen aamiaista. Aamiaisen rinnan sanottiin näkyvän, kun parsilta oli pudotettu jo niin paljon lyhteitä, että peräseinä tuli näkyviin. Sauna oli lämmitetty ja riihessä olleet saunoivat vielä ennen aamiaista. Aamiaiseksi saattoi olla uutispuuroa juuri saaduista jyvästä, jos niitä oli ehditty jauhaa käsikivillä puuron verran.

Kotitarvemyllyllä tehtiin karkeita kaurajauhoja lähinnä eläimille menevään appeeseen. Leipävilja käytiin jauhattamassa kesällä Koskenkylän vesimyllyllä ja talvella Kurkimäen höyrymyllyllä. Jos vehnän kasvu oli onnistunut, käytiin Oravikosken valssimyllyllä jauhattamassa hienoja pullajauhoja ja ohrasta taas saatiin vaikka joulupuuroon ohraryynejä.

” Huhun mukaan meillä muka jauhettiin kaikki Airakselan ”musta vilja”.

Talkkunaksiksi haudutettuja ja paahdettuja ohranjyviä saatiin kotitarvemyllyllä sopivan karkeiksi jauhoiksi. Koska pienet erät osin sekaantuivat isoissa myllyissä, useat naapuritkin toivat talkkunaksia meille jauhettaviksi, ettei heidän tarvitsisi jauhaa työläästi käsikivillään. Kaikki viljan käsittely oli periaatteessa kansanhuollon kontrolloimaa. Kun joku naapuri toi talkkunasten ohella muitakin jyviä pienen pussin, veljeni jauhoi nekin. Tieto tästä oli mennyt myös kansanhuollolle. Huhun mukaan meillä muka jauhettiin kaikki Airakselan ”musta vilja”. Siitä seurasi kotitarvemyllymme sinetöinti niin ettemme itsekään voineet sitä enää käyttää. Muistan joutuneeni minäkin ainakin kerran jauhamaan käsikivillä talkkunasjyviä.

Korttiaikaa

Kansanhuollon kontrollointi ei päättynyt kotitarvemyllyn sinetöintiin, vaan lisäksi äidiltäni pidätettiin yleisostokortti kai meidän alaikäisten ”mylläripoikien” asemesta. Kävin sitten anomassa äidin yleisostokortin takaisin. Kotona tuumittiin, että kansanhuollossa pitää käydä selittämässä, ettei ainakaan äiti ollut jauhanut yhtään ”mustaa viljaa”. Kun veljenikään ei ollut niin merkittävästi jauhanut, ehkä yleisostokortti voidaan palauttaa.

Minut siis pantiin asialle ja niinpä läksin Karttulan kirkolle menevään linja-autoon, johon matkan varrella asuva pitäjän kansanhuollon johtaja Eemelikin nousi. ”Kansanhuollon Eemeli” oli itseasiassa pitäjän tärkein virkamies. Hänen mökkinsä kohdalla linja-autokin tööttäsi ja jäi odottamaan, ellei Eemeli ollut tien varressa. Perillä kansanhuollon toimistossa joku sihteerinainen tuli kysymään asiaani. Kun ilmoitin, että äidin yleisostokortti pitää saada takaisin, minulle vastattiin, että kun se kerran on pidätetty, sitä ei niin vain palauteta ja minä voisin lähteä heti takaisin kotiin. En lähtenyt. Jäin koko päiväksi istumaan toimiston penkillä ja siinä olin vielä muiden asiakkaiden lähdettyä virka-ajan loppuessa. Silloin kansanhuollon johtaja tuli jonkun sihteerinaisen kanssa ovelle ja ilmoitti, että toimisto suljetaan ja minunkin on lähdettävä kotiin. Mutta minä sanoin heille äidin olevan syytön mihinkään jauhamiseen ja hänen tarvitsevan sokeria ynnä muita korttituotteita niin kuin muutkin. Kerroin vielä kotona sanotun, että pois saan tulla vasta kun olen saanut äidin yleisostokortin takaisin. Itsepäinen 14-vuotias poikainen taisi hymyilyttää ja sääliittää kansanhuollon johtajaa ja niin hän nouti toimistostaan äidille yleisostokortin. Aikuiselle miehelle sitä ei luultavasti olisi annettukaan.

Yleisostokortin ohella oli leipä-, maito-, vaate-, viina- ym. kortteja, joista leikattiin kuponki joka ostosta. Lisäksi oli yli 50 muuta kansanhuollon ostolupaa, joiden kriteerit olivat tiukat. Kaupoista ei silti löytynyt aina tarvittavaa tuotetta. Polkupyörän kumeille myönnettiin ostolupa kylän postinkantajalle, mutta ei meille pojille. Paikkailimme jatkuvasti sisäkumeja ja jopa narulla sidoimme hajonneita päällyskumeja. Meillä isä sai luvan ostaa kokonaisen polkupyörän, sillä hän joutui jatkuvasti kulkemaan 25 kilometrin päässä Karttulassa lautamiehenä ja kunnan lautakuntien jäsenenä. Heti hän ei kuitenkaan löytänyt pyörää kaupoista. Sitten hän pian sairastui ja ennätti kuollakin, ennen kuin ehti pyörää käyttämään. Veljeni onnistui kuitenkin siirtämän luvan itselleen, löysi pyörän kaupasta ja pääsi ajamaan sitä tangon välistä. Minä aloitin ajamisen sillä pyörällä vasta kun ulotuun tangon yli. ♡

Teksti: Mauno M Airaksinen

” Suomalaiset metallimiehet olivat kysytyä työvoimaa Ruotsin autoteollisuudessa, naisia houkuteltiin terveydenhoidon ja tekstiiliteollisuuden aloille.

Ruotsi uutena kotimaana

Suomen ja Ruotsin välillä on esiintynyt muuttoliikettä aina 1500 – luvulta alkaen, mutta erityisen voimakkaaksi se kasvoi 1960 – 1970 luvuilla. Yli puoli miljoonaa maahanmuuttajaa on siirtynyt sotien jälkeen Ruotsiin ja suomalaistausten osuus on tänä päivänä liki seitsemän prosenttia koko väestöstä. Suomessa syntyneitä on tilastojen mukaan noin 150 000 ja toisen tai kolmannen polven ruotsinsuomalaisia arviolta 650 000. Suomalaisten maastamuuton taustat löytyvät niin historiasta kuin maiden erilaisista sisäisistä rakennemuutoksista. Viimeinen lasti sotakorvauksia lähetettiin Suomen itärajan yli Neuvostoliittoon syyskuussa 1952, jonka jälkeen Suomen työmarkkinoilla alkoi uudenlainen aikakausi. Läntisessä naapurissamme, Ruotsin kansankodissa, elettiin korkeasuhdanteessa ja työvoimasta oli huutava pula. Pohjoismaat sopivat vuonna 1954 yhteispohjoismaisista työmarkkinoista, mikä tarkoitti rajojen avaamista maiden kansalaisille ja mahdollisuutta muuttaa vapaasti maasta toiseen: asumaan, työskentelemään tai opiskelemaan. Esimerkiksi Uddevallan telakan loistokausi 1950-luvun puolivälissä perustui pitkälti Suomesta muuttaneisiin laivanrakentajiin, jotka olivat vuosien ajan tehneet monenlaisia aluksia sotakorvauksina. Suomalaiset metallimiehet olivat kysytyä työvoimaa myös Ruotsin autoteollisuudessa, naisia houkuteltiin terveydenhoidon ja tekstiiliteollisuuden aloille.

Borås tunnettiin Ruotsin tekstiiliteollisuuden keskuksena jo 1800 – luvulla ja kukoistus jatkui vuosikymmenestä toiseen. Uutta työväkeä tarvittiin erityisesti 1960 - luvulla, joten sieltä käännettiin Suomen puoleen värväämään tunnollisia ompelijoita ja muita eri alojen osaajia. Kun uusia mahdollisuuksia etsivät nuoret suomalaiset löysivät mieluisan työpaikan, toiset seurasivat perässä joko sukulaisuuden tai kaveruuden kautta. **Sirkka Airaksinen** ja **Kalevi Sarhamo** lähtivät katsomaan miltä Ruotsissa näyttää, perustivat perheen ja kotoutuivat uuteen maahan. Heidän pojaltaan **Mikaelilta** ja tyttäreltään **Birgitalta** saimme tähän ajankohtaiset terveiset Ruotsista. ☆

Teksti: **Arja Airaksinen**

Sirkka Airaksisen ja **Kalevi** Sarhamon hääkuva helmikuussa 1961

Mikael, tyttäret Fanny, Lovisa ja vaimo Marion

Från Borås till Finland

– en berättelse om rötter, bastu och slakten Airaksinen

Boråsista Suomeen – kertomus juurista, saunasta ja Airaksisen perheestä

Mikael Solkvint

Synnyin ja kasvin Boråsissa. Äitini **Sirkka Sarhamo** (os. **Airaksinen**) muutti Ruotsiin 20-vuotiaana etsimään onnea ja ehkä parempaa elämää. Tuohon aikaan monet suomalaiset muuttivat Ruotsiin, jossa oli työvoimapula ja tarjottiin korkeampia palkkoja.

Äitini veljistä **Veikko, Seppo** ja siskonsa **Terttu Airaksinen** muuttivat myös Ruotsiin töiden perässä, joten meillä oli jonkin verran yhteyttä heihin ja serkkuihini ennen kuin he muuttivat takaisin Suomeen. Tunnen itseni enimmäkseen ruotsalaiseksi paitsi silloin, kun Suomi pelaa jääkiekkoa tai kilpailee hiihdossa ja mäkihypyssä. Toivon heille mitaleita. Monet lapsuusmuistoistani liittyivät isäni **Kalevi Sarhamon** kiinnostukseen urheiluun, joka oli luultavasti

hänen tapansa luoda uudelleen yhteys Suomeen ja juuriinsa. Hän oli innokas penkkiurheilija ja seurasi kisoja aina, kun televisiossa oli urheilua kannustaan maanmiehiään. Vuosittainen kohokohta olivat yleisurheilun Suomen mestaruus ja tietenkin jääkiekko sekä hiihto. Muistan **Juha Miedon, Lasse Virenin, Marja-Liisa Kirvesniemen, Hannu Mikkolan, Timo Mäkisen ja Matti Nykäsen**, jotka ovat kirkastaneet lapsuuttani ja nuoruuttani antaen minulle paljon hyviä muistoja.

Itselleni tärkeintä oli viettää aikaa ruotsalaisten ystäväni kanssa ja saada Ruotsin kulttuurista vaikutteita. Mutta minussa on vielä ripaus suomalaisuutta, koska rakastan saunomista ja ruotsalaiset ystäväni ovat aina ensimmäisiä, jotka lähtevät saunasta, kun haluan

” Mutta minussa on vielä ripaus suomalaisuutta, koska rakastan saunomista ja ruotsalaiset ystäväni ovat aina ensimmäisiä, jotka lähtevät saunasta,

heittää lisää löylyä. Kun serkkuni ja setäni muuttivat takaisin Suomeen, yhteydenpito Suomeen jäi valitettavasti yhä vähemmäksi.

Viime vuonna halusin näyttää lapsilleni, missä maassa heidän isoäitinsä ja isoisänsä asuivat, joten teimme ihanan matkan Suomeen. Tällä kertaa ei valitettavasti ollut paljon aikaa vieraillla Joensuuissa ja Kontiolahdella, missä äitini varttui, mutta suuntasimme Kouvolaan ja ihanan serkkuni **Katja Airaksisen** luokse. Oli todella hauskaa kokea Suomi uudelleen koko perheen kanssa. Meillä oli fantastinen aika, vaikka edellisestä Suomen-vierailustani onkin kulunut 42 vuotta.

Minulla on kaksi lasta, 32-vuotias **Fanny** ja 29-vuotias **Lovisa**, sekä vaimo **Marion** ja koira. Työskentelen vaatimustenmukaisuusinsinöörinä (compliance-insinööri) lämpöpumppujen tutkimus- ja kehitysosastolla.

Nyt kun lapseni ovat muuttaneet pois kotoa, aikaa jää paljon erilaisiin aktiviteetteihin, mutta kuten useimmilla ihmisillä, työ vie paljon aikaa. Pidän kuntoani yllä harjoittelemalla eri surffauksen lajeja. Tällä hetkellä surffaan paljon foil-surffauksella, koska asumme aivan meren rannalla. Ja joskus on golfkierros. Yritän myös käydä saunassa muutamana päivänä viikossa, koska se on hyväksi aivoille ja keholle. Olen myös kiinnostunut terveydestä ja ravinnosta sekä siitä, miten hidastaa ikääntymisprosessia ja olla mahdollisimman ”nuorekas”, vaikka vanheneekin. Ehkä kiinnostukseni johtuu suurelta osin siitä, että äitini kuoli melko varhain Alzheimerin tautiin.

Pidän todella paljon Välimeren ruoasta, johon kuuluu paljon kasviksia, sekä aasialaisesta ruoasta. Mutta kaipaen äitini karjalanpiirakoita ja porkkana- ja lanttulaatikkoa, joita saimme joka joulua. Voin olla ilman määmiä, mutta pieni pala ruisleipä sopii aina hyvin viiniin ja juuston kanssa :)

Maailmantilanne on sellainen kuin se on, mutta Ruotsin ja Suomen liityessä Natoon voimme kenties lähentyä toisiimme ja tehdä enemmän yhteistyötä. Kaksi fantastista maata, jotka ansaitsevat menestystä, kehitystä ja kukoistusta. Mielestäni on todella jännittävää, että Airaksiset ovat niin suuri perhe, jolla on oma vaakunansa. Hauska tarina oli, että lukiossa valitsin suomen kielen oppitunnit ja luin siellä perheestä nimeltä Airaksiset.

Tulin varsin uteliaaksi ja kysyin äidiltäni tästä. Hän kertoi minulle, että oli olemassa sukukirja ja vaakuna ja että oli sukutapaamisia. Noin 30 vuotta myöhemmin otin yhteyttä Airaksinen sukuseuraan ja ostin sukukirjan.

Kenties tiivistän kertomukseni parhaiten: olen ihminen, joka asuu Ruotsissa, mutta kantaa aina Suomea mukanaan – saunassa, urheilussa, muistoissa ja nimessä Airaksinen.

Toivotan teille nyt fantastista perhetapaamista tänä kesänä, paljon hyviä nauruja ja muistoja.

Birgitta Sarhamo

Äitini Sirkka ja isäni Kalevi muuttivat Ruotsiin Boråsiin vuonna 1960.

Äitini tyttönimi oli Airaksinen. He menivät naimisiin helmikuussa 1961, jolloin äitini sai sukunimen Sarhamo.

Thomas ja Birgitta.

” Kumppanini kanssa tykkäämme olla ulkona ja matkustaa aurinkoisin, lämpimiin paikkoihin.

Minä, Birgitta, synnyin marraskuussa 1961, veljeni **Mikael** syntyi helmikuussa 1968.

Asun kumppanini **Thomasin** kanssa Boråsissa, Ruotsissa. Minulla on kaksi lasta, **Tommi** ja **Teresa**, sekä viisi lastenlasta.

Olen työskennellyt sairaanhoitajana vuodesta 1980 lähtien. Arki on työtä.

Vapaa-ajallani tapaan lapsiani ja lastenlapsiani.

Käyn mielelläni vesijumpassa. Kumppanini kanssa tykkäämme olla ulkona ja matkustaa aurinkoisin, lämpimiin paikkoihin.

Syön kaikenlaista ruokaa, ei ole mitään tiettyä ruokaa, josta pitäisin enemmän.

Nykyinen maailmantilanne on hyvin huolestuttava. Ajattelen ja pohdin usein, millainen tulevaisuus on nuoremmalle sukupolvelle, lapsille ja lastenlapsille.

Kun olin pieni, kävimme äitini ja isäni kanssa usein Suomessa sukulaisten luona. Oli niin hauskaa tavata isoäitini ja isoisäni, jotka olivat Airaksisia.

Nyt vanhemmalla iälläni en valitettavasti ole käynyt Suomessa. Minulla ei ole paljon yhteyttä Airaksisten sukulaisiin. 🌸

Käännökset ruotsista suomeen: **Katja Airaksinen**

Venäjän kansalainen Viktor Airaksinen

asuu Etelä-Koreassa

Airaksinen -nimisiä henkilöitä elelee useilla maailman kolkilla ja monen maan kansalaisina. Yksi heistä on Viktor Airaksinen. Hän kertoo isoisänsä syntyneen vuonna 1913 Viipurissa, sen aikaisessa Suomen suuriruhtinaskunnassa. Viktor oli etsinyt facebookin kautta toisia Airaksisia ja löysi vuonna 2021 Kouvolassa asuvan Katja Airaksisen, joka on kääntänyt Viktorin kirjoittaman englanninkielisen tekstin suomeksi.

” Maailma on suuri ja monimuotoinen, mutta jokaiselle isänmaa on yksi ja ikuinen, minne ikinä elämä sinut kuljettaa”, aloittaa Viktor ja jatkaa: ”Nimeni on Viktor Airaksinen, synnyin vuonna 1962 Toksovon kylässä, Vsevolozhskin piirissä, Leningradin alueella, Venäjällä.”

”**Sukulaiseni:** Isäni Airaksinen Walter syntyi vuonna 1936 (kuoli vuonna 1996) Toksovon kylässä, Vsevolozhskin piirissä, Leningradin alueella, Venäjällä. Äitini Lydia Airaksinen (os. Petrova) syntyi vuonna 1936 Stogovyen kylässä, Lodeynopolskin piirissä, Leningradin alueella, Venäjällä. Siskoni Irina Airaksinen syntyi vuonna 1965 Toksovon kylässä, Vsevolozhskin piirissä, Leningradin alueella, Venäjällä. Isoisäni Airaksinen Vyaino Einari syntyi vuonna 1913

(kuolinaika tuntematon) Viipurin kaupungissa, Suomen suuriruhtinaskunnassa.”

”Toisen maailmansodan aikana isoisäni oli sotavankina Suomessa ja palveli Tribesmen’s Battalion Heimojen pataljoonassa HP 3. Suomen vetäytyttyä sodasta hän ei palannut Venäjälle, ja hänet asetettiin etsintäkuulutettujen listalle Suomessa. Tietojen mukaan hän pakeni Ruotsiin. Hänellä oli toinen perhe Suomessa, vaimo Olga ja tytär Ula (s. 1945). Löysin Ulan internetistä hänen serkkunsa Erkki Savolaisen avulla. Ula tuli Venäjälle ja tapasi isäni, veljensä.”

”Isoäitini Airaksinen (os. Kiuru) Hilma Maria syntyi vuonna 1909 (kuoli vuonna 1972) Himakkolan kylässä Venäjän keisarikunnassa. Vaimoni Airaksinen Elena (os. Zyarko) syntyi vuonna 1960 Habaro-

uskissa, Venäjällä. Poikani Vladislav Airaksinen syntyi vuonna 1988 Habarovskissa, Venäjällä. Tyttärentyttäreni Airaksinen Viktoria syntyi vuonna 2014 Habarovskissa, Venäjällä.”

”Lyhyesti minusta: Valmistuttuani lukiosta hain Leningradin sotilaslaivastokouluun pääaineenani meriliikenne. Valmistuttuani sotilaslaivastokoulussa palvelin Vladivostokin kaupungissa Venäjän Kaukoidässä. Armeijan jälkeen työskentelin varustamoyhtiössä Habarovskissa.”

”Asuessani Habarovskissa opiskelin Vesiliikenneakatemiassa ja suoritin tutkinnon pääaineenani laivaston hallinta ja logistiikka. Työskennellessäni sopimussuhteessa Etelä-Koreassa sijaitsevassa varustamoyhtiössä minut kutsuttiin työskentelemään yhtiön toimistoon. Nykyään olen töissä varustamoyhtiössä, joka hoitaa merirahtikuljetuksia Etelä-Koreasta Venäjälle. Yhtiön henkilökunta on monikansallista mukaan lukien venäläisiä ja korealaisia. Kommunikoimme venäjäksi, koreaksi ja englanniksi. Merellä työskennellessäni olen käynyt monissa Kaakkois-Aasian maissa, kuten Japanissa, Kiinassa, Etelä- ja Pohjois-Koreassa useita kertoja.”

”Pidän Kaakkois-Aasian maista, siksi luultavasti asun ja työskentelen Etelä-Koreassa. Etelä-Koreassa asuu paljon venäläisiä ja venäjänkielisiä Venäjältä ja entisistä Neuvostoliiton tasavalloista. Minulla ei ole pysyvää oleskelulupaa Etelä-Koreassa, asun ja työskentelen vain. Olen Venäjän kansalainen enkä aio muuttaa statustani. Pidän

korealaisten elämäntavasta ja mentaliteetista, pidän korealaisesta ruoasta sekä muiden Kaakkois-Aasian maiden ruoasta.”

”Maailmantilanteesta voin sanoa, että maailma on jälleen muuttunut, se on jakautunut kahteen leiriin, Suomi ja Venäjä ovat jälleen vastakkaisilla puolilla. Kuka on oikeassa ja kuka väärässä, aika näyttää. Venäjän kansalaisena olen maani patriootti. Maailma on suuri ja monimuotoinen, mutta isänmaa on yksi ja ikuinen, minne ikinä elämä sinut kuljettaa.” ☆

Juhlajulkaisun päätoimittajan kommentit:

– Suomessa oli jatkosodan (1941-1944) aikana yli 64,000 neuvostoliittolaista sotavankia, joista osalla oli suomensukuinen tausta ja he puhuivat suomea. Mannerheim halusi perustaa näistä miehistä Heimopataljoonan, vaikka osa maamme sotilasviranomaisista vastusti sitä, sillä kansainvälisten sopimusten mukaan sotavankeja ei saa käyttää sotatoimissa. Ylipäällikkö pysyi päätöksessään ja HP 3 perustettiin 12.11.1942. Neuvostovankien siirtymien sotimaan Suomen puolella perustui vapaaehtoisuuteen. Pataljoonaan haki kaikkiaan 1500 Neuvostoliiton kansalaista, sillä sodan päättyttyä heille oli luvassa Suomen kansalaisuus. Hakijoiden joukosta hyväksyttiin tuhat miestä. Kun välirauhan sopimus tuli voimaan 19.9.1944, pataljoonan vahvuus oli 690 ja valvontakomissio vaati heidän kaikkien palauttamista Neuvostoliittoon. Marraskuussa 1944 Päämajasta tuli käsky riisua Heimopataljoona 3:n miehet aseista, kuljettaa heidät sotavankien järjestysleirille ja luovuttaa sieltä edelleen Neuvostoliittoon. Matkan aikana Pataljoonasta karkasi satoja miehiä, joiden joukossa oli todennäköisesti myös Viktor Airaksisen isoisä. Viktorin mainitsemia sukulaisia ei esiinny tämän hetken sukutiedoissamme, mutta tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista saada selville, kenen jälkeläisenä hänen isoisästään tuli Airaksinen yli sata vuotta sitten. (Historian lähteinä mm. Uusi Suomi Blogit 22.02.2015, Heimopataljoonasta kirjoittanut Viola Heistonen)

– Etelä-Korea noudattaa tällä hetkellä Ukrainan sodan vuoksi asetettuja kansainvälisistä pakotteista, joten rahtilaivaliikenne Etelä-Korean ja Venäjän välillä on rajoitettua ja tarkasti seurattua. Jonkin verran tavaraa kulkee kolmansien maiden esimerkiksi Kiinan kautta. Suuret eteläkorealaiset varustamot ovat keskeyttäneet laivaliikenteen Venäjälle, mutta jotkin pienemmät varustamot saattavat olla toiminnassa.

Viktorin isä Walter siskopuolensa Ulan kanssa

PT Kuusiluoma

Suomen sukututkimusseura

Haastattelin Suomen Sukututkimusseuran toiminnanjohtajaa P.T. Kuusiluomaa ja keskustelimme siitä, mitä vuosien saatossa on tapahtunut sukututkimuksen saralla ja minkälainen historia seuralla on ollut.

Suomen Sukututkimusseura – Tieteellisestä perustasta kansalliseen harrastukseen

Suomen Sukututkimusseura on toiminut suomalaisen sukututkimuksen kentällä jo vuodesta 1917 keskeisessä roolissa sukututkimuksen edistäjänä. Seura perustettiin alun perin tieteelliseksi toimijaksi, joka kokosi yhteen ammattihistorioitsijoita auttamaan heitä työssään. Nykyisin seura toimii myös sukututkimuksen opetus- ja muistiorganisaationa. Sukututkimusseuran merkitys oli alusta alkaen toimia sukututkijoiden valtakunnallisena tieteellisenä tukijalkana koko sukututkimuksen kentälle. Ajan saatossa, erityisesti 1970 lopussa harrastuksen suosion kasvaessa, seuran toiminta on kehittynyt tukemaan yhä laajemmin jokamiehen sukututkimusta. Peruseriaatteet ovat kuitenkin säilyneet: Sukututkimusseura on korostanut alati työn laatua ja tieteellisyyttä, pitäen lähdetietojen asianmukaisen käsittelyn erittäin tärkeänä. Tavoitteena on ollut kehittää jokamiehen toimintaa yhä vahvemmin tieteelliseen suuntaan, missä kirkonkirjojen, suku- ja henkilöhistorian syvälinen tutkimus on nostettu keskiöön.

Seuralla on tällä hetkellä noin 8300 jäsentä, joista satakunta kunniajäseniä, kirjeenvaihtajia ja tutkijoita, sekä noin 120 yhteisöjäsentä. Jäsenistö on nykyisin iäkästä, mutta nuorempaa sukupolvea on tullut vuosittain täyttämään vähitellen jäsenistön rivejä. Sukututkimusseuran konkreettiseen toimintaan kuuluu keskeisesti julkaisu- ja koulutus, edunvalvonta sekä erilaisten digipalvelujen, kuten HisKi (Historian Kirjat) -tietokannan, ylläpito. Seura tekee myös tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten Suomen Sukuhistoriallisen yhdistyksen (SSHy) ja Sukuseurojen keskusliiton (SSK) kanssa.

Sukututkimuksen harrastaminen on muuttunut viime vuosikymmeninä kasvavan digitalisaation ja DNA-tutkimuksen myötä. Vuoden 2010 jälkeen harrastajien määrä on kasvanut merkittävästi julkaisu- ja koulutusalojen (esim. geni.com, myheritage.com) lanseerauksen jälkeen, mutta valitettavasti tämä murros on johtanut myös haasteisiin: lähdeaineistojen monipuolinen käyttö on vähentynyt, samoin kuin henkilöhistoriallinen näkökulma on alkanut jäädä paitsioon. Myös sukukirjojen määrä on laskenut vuosittain, vaikka samanaikaisesti digitaalisiin palveluihin kirjatun datan määrä on kasvanut räjähdysmäisesti. Toisaalta digitaalisten palveluihin kirjatun sukupuiden, esimerkiksi Geni-palveluun, on tehty aktiivisten sukututkimuskentän toimijoiden toimesta erityisiä lähdetalkoita, jotta digitoitu aineisto ei pääsisi epähuomiossa vääristymään liikaa.

Tämän hetken suurimmat haasteet Suomen sukututkimuksessa liittyvätkin henkilöhistorian pitämiseen fokuksessa, sekä lähdetie-

don oikeellisuuden varmistamiseen. Vanhimpaan, eli yli sata vuotta vanhempaan aineistoon, on suhteellisen helppo päästä käsiksi esimerkiksi Kansallisarkiston Astian, SSHy:n DigiArkiston tai HisKin kaltaisten indeksoitujen aineistojen kautta. Sen sijaan alueellisten keskusrekisterien hallussa oleviin tietoihin, eli alueellisiin väestörekistereihin, pääsy on vaikeampaa. Suomen Evankelisluterilainen kirkko, jonka hallussa nämä ovat, on ollut haluton myöntämään pääsyä siellä oleviin kirkonkirjoihin muille kuin virantoimitukselle. Tietojen saamiselle lähes poikkeuksetta vaaditaan kirjallinen selvitys. Toisaalta, Genin ja MyHeritagen kaltaisten globaalien julkaisu- ja alustojen käyttö on valitettavasti syönyt vapaaehtoistyötä perinteisemmiltä sukututkimustoimijoilta.

Sukututkimusseura tekee laaja-alaista yhteistyötä lukuisten tahojen kanssa. Kotimaassa tärkein kumppani on Kansallisarkisto, minkä lisäksi yhteistyötä tehdään Suomen Sukuhistoriallisen yhdistyksen, Kansalliskirjaston, Museoviraston ja Sukuseurojen keskusliiton kanssa, jonka kanssa pidetään yhteisiä sukututkimuksen seminaareja. Ulkomailla tiiveimmät yhteydet ovat Viron sukututkimusseuraan, jonka kanssa on tehty muun muassa jäsenmatkoja Viroon. Myös Ruotsin kahden sukututkimusseuran kanssa on tehty yhteistyötä.

Vaikka Sukututkimusseuran jäsenmäärä on alle 10 000, on se sukututkimuskentällä laajalti tunnettu ja pitkän tähtäimen tavoitteena on kouluttaa sukututkijoita tekemään parempia sukututkimuksia ja kannustaa vastuulliseen työskentelyyn näinä informaation yltäkylläisyyden aikoina. Erityisen ajankohtainen kysymys on tietosuoja-asetuksen (GDPR) noudattaminen sukututkimuksessa. Sukututkimusseura on suosittelut tutkimukseen yleiseksi ohjeeksi n. 100 vuoden suoja-aikaa henkilön syntymästä ja arkaluontoisten tietojen käsittelyssä 50 vuoden suoja-aikaa kuolemasta, tai 100 vuotta itse asiakirjan kirjaamisesta, jos henkilötieto on arkaluontoinen ja henkilön kuolemasta ei ole merkintää. Täten sukututkija joutuu jatkuvasti tasapainoilemaan sananvapauden ja tietosuojasetuksen välillä, sillä sukututkimusrekisteri ja tiedon julkiseksi saattaminen ovat eri asioita. Aktiivisessa sukututkimuksessa henkilötietojen käsittely on välttämätöntä ja tietosuoja-asetuksen hengen mukaista, mutta se aiheuttaa hieman uudelleenpohdintaa sukuseurojen sukututkimusten julkaisusta, koska tietosuoja-asetuksen mukana on tullut tiedotevelvoite tietojen käsittelystä. Siksi Suomen Sukututkimusseura on tärkeä koulutusorganisaatio sukututkijoille henkilötietojen asianmukaisessa käsittelyssä. ♡

Haastattelu: Sami Airaksinen

Sukuseurojen Keskusliitto: Suomalaisten sukuseurojen kasvattaja

Sukuseurojen Keskusliitto ry:n (SSK) historia juontaa juurensa kevääseen 1979, jolloin yhdistys perustettiin alun perin nimellä Sukuyhteisöjen Tuki. Alusta lähtien järjestön tehtävänä oli toimia suomalaisten sukuyhteisöjen ja -seurojen keskeisenä koordinoivana elimenä ja edunvalvojana. Sen perustehtäviin kuului uusien sukuseurojen perustamisen edistäminen sekä sukututkimuksen ja elämäkertatutkimuksen helpottaminen koko Suomessa. Airaksisten sukuseuralla oli tässä perustamisessa merkitsevä rooli, koska seuramme oli yksi perustajajärjestöistä.

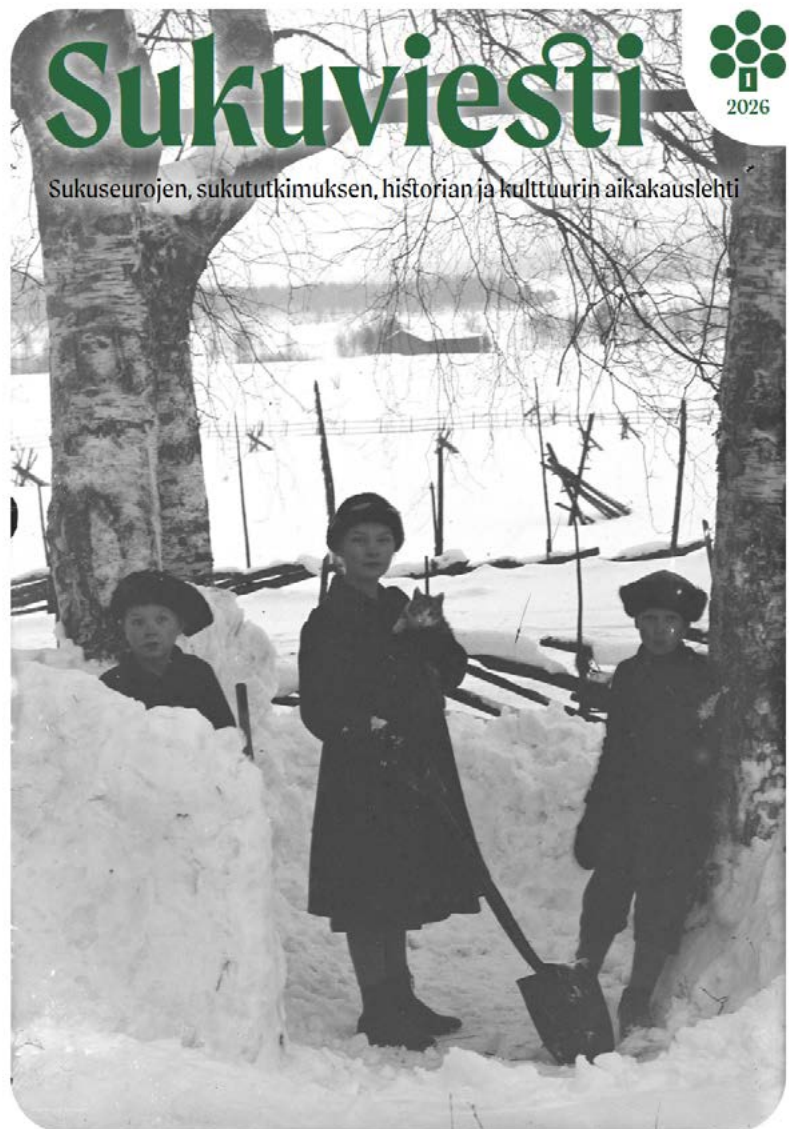
Yhdistyksen toimintatavat, jäsenistö ja palvelut laajenivat 1980-luvulla. Kasvavan roolin paremmin kuvaamaksi nimeksi Sukuyhteisöjen Tuki vaihtoi nimensä Sukuseurojen Keskusliitto vuonna 1991. Nykyään keskusliitolla on jopa 20 000 jäsentä eri jäsenliittojensa kautta.

Keskeinen osa SSK:n toimintaa on suomalaisille sukuseuroille tarjottava tuki ja ohjaus, joka auttaa niitä järjestäytymään ja ylläpitämään toimintaansa. Keskustoimisto vastaa yksittäisille yhdistyksille suunnatusta ohjauksesta ja neuvonnasta, esimerkiksi SSK on tarjonnut uusille sukuseuroilla perustamisasiakirjoja, jotta toiminta on saatu järjestäytymään viralliseksi yhdistykseksi.

Toisaalta SSK toimii myös kouluttajana ja sukututkimukseen liittyvien tapahtumien organisoijana. Se järjestää koulutuskursseja yhdistysten toimihenkilöille sekä työpajoja, jotka keskittyvät esimerkiksi sukuseurojen materiaalien julkaisemiseen. Näiden koulutusten avulla liitto varmistaa, että seurojen vetäjät saa tarvittavat valmiudet yhdistyksensä pyörittämiseen. Järjestetyistä tapahtumista ajankohtaisena esimerkkinä voidaan nostaa vuosittain järjestetty ”Sukulaisten jäljillä” sukututkimus tapahtuma liiton kotikaupungissa, Espoossa. Lisäksi keskusliitto tuottaa erilaisia opeusmateriaaleja, kuten oppaita ja käsikirjoja, joista on hyötyä sukuharrastajille sekä itse sukuseuroille.

SSK pyrkii aktiivisesti kokoamaan kaikki Suomen sukuseurat yhtenäiseen järjestölliseen yhteistyön kehikseen. Tämä pyrkimys verkostojen luomiseen ei rajoitu vain jäsenistöön, vaan liitto tekee tiivistä yhteistyötä muiden merkittävien alan toimijoiden kanssa, kuten Suomen Sukututkimusseuran ja Karjalan Liiton kanssa.

Liiton julkaisutoiminta, erityisesti Sukuviesti-lehti, joka on rekisteröity osaksi Suomen kulttuurilehtirekisteriä, on tärkeää tiedon

jakamista sukuseurojen välillä. Liitto tällä tavalla pyrkii nostamaan yleistä tietoisuutta sukuhistorian harrastuksesta ja kannusta uusia innostuneita tutustumaan sukunsa historian saloihin. ☆

Teksti: Sami Airaksinen

In Memoriam

Raimo Airaksinen

2.12.1931 – 10.11.2022

Sukumme on asuttanut Länsirannan tien varressa **Tomperinlahdessa** sijaitsevaa sukutilaa 1900-luvun alusta lähtien. Isäni Raimo syntyi 2.12.1931 Tomperinlahdessa äitinsä Hildan ja isänsä Oton esikoisena. Seuraavana maailmaan tulivat vuoden aikana poismenneet veljet Reijo ja Risto.

Tomperinlahdessa elettiin maalaistalon elämää: viljeltiin peltoja, hoidettiin metsää, pidettiin lehmii ja kalastettiin kalaisasta Kallavedestä. Pojat joutuivat jo pienestä pitäen osallistumaan talon töihin.

Raimo aloitti kansakoulun käymisen Kaislasenlahden koulussa 9.1.1939.

Talvisota syttyi 26.11.1939. Isä Otto joutui rintamalle ja Raimo kävi sotilaspoikana viemässä rintamakutsun useille kyläläisille. Myöhemmin Raimo osallistui aktiivisesti **Sotilaspoikien** toimintaan kirjoittaen mm. lukuisia artikkeleita yhdistyksen lehteen.

Raimo suoritti **kansakoulun** loppuun toukokuussa 1947.

Kansakoulun jälkeen Raimo kävi Hiltulanlahdessa sijaitsevaa

Pohjois-Savon kansanopistoa vuodet 1947–1949.

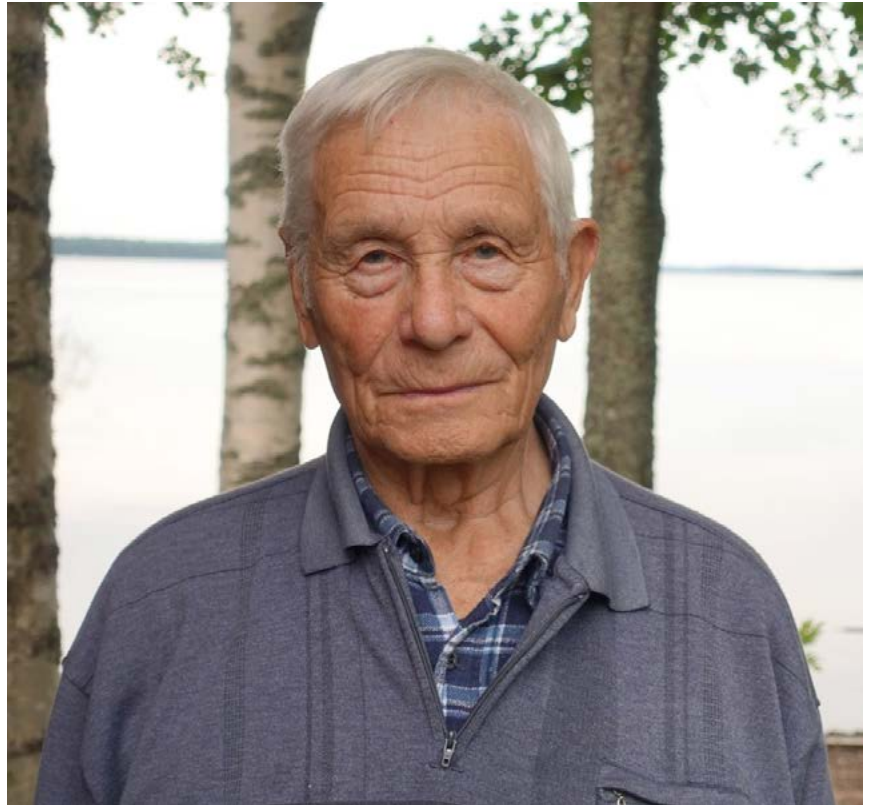
Armeijapalveluksensa Raimo suoritti Helsingissä autopataljoonassa 1956 ja oli vuoden päivät armeijan jälkeen töissä Huonekaluliike **Askolla** kuorma-autonkuljettajana kuljettaen myytyjä huonekaluja ympäri Helsinkiä.

Raimo toimi vuosiloman- ja sairauslomansijaisena Kuopion palolaitoksella 1955–1958 ja otettiin palomieskokelaaksi 1960 ja sai palomiehen viran samana vuonna.

Raimo suoritti Valtion palokoulussa alipäällystöluokan 1965–1966 kiitettävän arvosanoin ja toimi vuodesta 1978 lukien Kuopion palolaitoksella **paloesimiehenä, palotarkastajana** ja lopulta **ruis-kumestarina**, mistä virasta hän jäi eläkkeelle vuonna 1986 55-vuotiaana. Tuohon aikaan palomiesten eläkeikä oli vielä inhimillisen alhainen raskaasta työstä.

Palotarkastajana toimiessaan Raimo kiersi säännöllisesti Kuopion ja maalaiskunnan taloissa. Tässä työssä hänelle tuli runsaasti tuttavuuksia ympäri Pohjois-Savo.

Työura alkoi Kuopion vanhalla paloasemalla Tulliportinkadun ja Puistokadun risteyksessä. Kuopioon rakennettiin vuonna 1985 **uusi**

Raimo Airaksinen 85 vuotiaana kesällä 2017

moderni paloasema, jonka suunnitteluun Raimo osallistui aktiivisesti.

Palomiehen palkka ei ollut suuren suuri ja lisäansioden saamiseksi Raimo teki työn ohessa paljon kaikenlaisia **lisätöitä**.

Palomiehenä hän ei pelännyt korkeita ja vaarallisia paikkoja eikä näissä töissä noudatettu nykyajan työturvallisuusvaatimuksia.

Raimo teki paljon **lumenpudotuksia** työkavereidensa kanssa korkeiden asuintalojen katoilta ja mm. Kuopion lyseon katolta.

Hän vaihtoi kattovalaisinten palaneita **lamppuja** uusiin mm. elokuvateatteri Kuvakukon ja Alfa-Romeon katossa. Rahapalkan lisäksi hän sai vapaalippuja elokuvanäytöksiin. Tästä työstä pääsin minäkin pikkupoikana hyötymään. Useita kertoja kävimme yhdessä katsomassa mm. uusimmat Tarzan-elokuvat eikä ikärajat olleet esteenä katsomoon pääsyyn.

Raimo pesi **Puijon tornin** ravintolan ja kahvilan suuret ulkoikkunat 12. ja 13 kerroksessa.

Ravustus oli toinen merkittävä työ ravustuskautena. Raimo ravusti itse, osti rapuja ravustajilta ja välitti rapuja useille Kuopiolaisille ravintoloille.

Ennen joulua Raimo teki **jouluköynnöksiä** useita kilometrejä. Köynnökset tehtiin metsässä paikoissa, jossa oli tehty metsätöitä ja

” Voidaankin sanoa, että Raimo koristeli koko Kuopion joulukuntoon.

helposti otettavissa kaadettujen puiden havunoksia. Havuja sidottiin naruun lomittain kiinni, josta sitten syntyi kymmeniä metrejä pitkä havuköynnös. Havuköynnökset ripustettiin sitten Kuopion keskustan ja lähiöiden kauppojen näyteikkunoiden yläpuolelle. Voidaankin sanoa, että Raimo **koristeli koko Kuopion joulukuntoon**.

Merkittävän kulttuuriryön Raimo teki palotarkastajana vuonna 1966 pelastaessaan kaupungintalon juhlasalin tsaarin aikaiset alkuperäiset **kristallikruunut** roskalavalta ennen niiden viemistä kaatopaikalle. Tästä työstä Raimo sai Kuopion kaupungin virallisen tunnustuksen esimerkillisestä yksilösuorituksesta vuonna 2018. Kruunut oli poistettu käytöstä vuonna 1939 ja palautettiin takaisin juhlasalin kattoon vuonna 1979, jossa ne ovat nyt kaupunkilaisten ihasteltavana.

Raimossa riitti virtaa ja hän halusi olla tekemisissä ihmisten kanssa toimien aktiivisesti useissa yhdistyksissä. Raimo toimi useita vuosia Hiltulanlahdessa sijaitsevan **Pohjois-Savon opiston hallituksessa, Airaksisten sukuseuran** hallituksessa ja lukuisten taloyhtiöiden hallituksissa.

Raimolle myönnettiin vuonna 2013 Suomen kansanopistoyhdistyksen kunniamerkki ansiokkaasta toiminnasta kansanopistotyön hyväksi.

Eläkkeellä ollessa mieluinen työ oli toimiminen **matkanjohtajana** lukuisilla bussimatkoilla, jotka suuntautuivat Tukholmaan, Tallinnaan, Pärnuun, luovutettuun Karjalaan ja lukuisiin kotimaan kohteisiin. Raimo keräsi matkaporukan bussiin ja sitten lähdettiin yhdessä matkalle.

Raimo viihtyi hyvin tuttujen ja tuntemattomien parissa. Hän tunti ja hänet tunti lukematon määrä ihmisiä. Raimo oli ulospäin suuntautunut ja myös hyvin avulias toisia ihmisiä kohtaan. Välillä piti jo kysyä, että onko tämä kaikki ”hössöttäminen” tarpeen, mutta ei se Raimon vauhtia hidastanut.

Puutossalmen mökki oli kesäisin Raimon ja puoliso Siljan mieluinen asuinpaikka, jossa he viettivät mukavia kesäpäiviä viljellen kasvimaata ja kalastaen.

Kalastus oli Raimon ja **puoliso Siljan** mieluisin työ ja harrastus. Tämä tarkoitti sitä, että kalastettiin kesät ja talvet. Syksyisin Raimon ja Siljan muikunpyynti jatkui järven jäätymiseen saakka. Talvikalastusta harjoitettiin Tomperinlahdessa ja kalastukseen osallistui myös Raimon veli Risto ja muutama hyvä tuttava.

Raimon **vointi** alkoi heiketä liki kuusi vuotta sitten ja syöpädiagnoosi tuli viisi vuotta sitten keväällä 2021. Raimo sai syöpähoitoja alkusyksyyn 2021 saakka, jolloin hänen todettiin tervehtyneen

sairaudesta. Mutta kuten niin usein syövän kanssa käy, sairaus uusi seuraavan vuoden alussa ja tilanne todettiin vuoden 2022 elokuussa sellaiseksi, ettei hoitoa sairauteen enää voida antaa. Lääkäri lupasi elinaikaa korkeintaan muutamia kuukausia. Sairaus ei kuitenkaan hiljentänyt Raimon vauhtia, hän otti kaiken irti elämästä viimeiseen saakka. Raimo menehtyi 10.11.2022.

Perheemme muutti asumaan Puijonlaaksoon **Sompatie 3:een** 70-luvun alussa. Talossa on 10-rappua samoin kuin sen naapuritalossa. Talojen välissä on iso yhteinen piha-alue, jossa molempien talojen lukuiset lapset leikkivät ja pelasivat jalkapalloa ja muita pihapelejä. Me sen ajan lapset olemme pitäneet yhteyttä ja tavanneet muutaman vuoden välein. Joitakin vuosia sitten yhdessä tapaamisessa joku kysyi minulta, mitä isälleni kuuluu. Samalla herätti yleistä hilpeyttä koko porukassa pihan lasten Raimolle antama kutsumanimi ”**Aktiivi-Airaksinen**”. Tämä kutsumanimi kuvaa mitä parhaiten isääni Raimoa. ☆

Kirjoitti Raimo Airaksisen poika **Esa Airaksinen**

In Memoriam

Veli Airaksinen

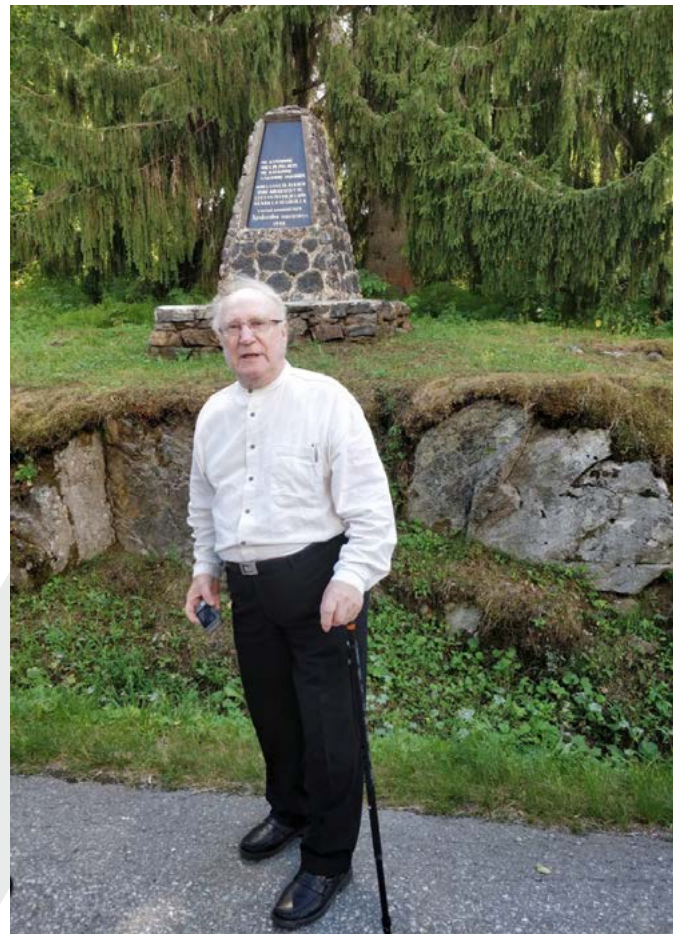
4.11.1937 – 31.1.2026

säni, nilsiäläinen maanviljelijä, Airaksisten sukuseuran kunniajäsen Veli Johannes Ensio Airaksinen kuoli 88-vuoden ikäisenä 31.1.2026. Isä oli ahkera sukuseuran jäsen, toimi hallituksessa ainakin niihin aikoihin, kun ensimmäistä sukukirjaa laadittiin. Kotonani Lapinsaareessa järjestettiin Airaksisten sukujuhlat kesällä 1972.

Veli syntyi Nilsiä Lastulahdessa ainoana poikana nelilapsiseen perheeseen ja perhe rakensi oman talon Lapinsaareen hänen ollessa 6-vuotias. Lapinsaareen ei ollut tietä eikä sähköjä, elettiin hyvin niukoissa oloissa. Veli kävi vain alakoulun, senkin hypäten yhden luokan yli, koska hänen isänsä oli sitä pyytänyt opettajalta; kotona tarvittiin työmiestä. Perheen Matti-isä kuoli Velin ollessa 13-vuotias ja hän joutui ottamaan nuoresta iästä lähtien vastuuta maanviljelyksestä. Veli kävi yhden talven Portaanpään kansanopistoa ja mieli olisi tehnyt lähteä lukemaan papiksi. Hän oli kuitenkin isälleen luvannut jatkaa Lapinsaareessa viljelyä. Opistosta Veli löysi tulevan puolison Eeva-Maija Röngän Muuruvedeltä. Rakennettiin uusi navetta ja siitä muutaman vuoden päästä saatiin saareen sähköt. Lehmät vaihdettiin sikoihin. Tien saanti saareen kesti useamman vuoden, mutta se saatiin siihen mennessä, kun minä aloitin koulun. Esikoinen eli vain aamusta iltaan, minä synnyin seuraavana. Yhteensä meitä sisaruksia on nyt 5, yksi poika, loput tyttäjä.

Veli oli erittäin ahkera ja tunnollinen töissään ja toimissaan. Lapinsaareessa rakennettiin jatkuvasti jotakin. Lapinsaaren jalostusrikalan toiminta menestyi kovan työn tuloksena. Siinä sivussa Veli oli vastuullisissa tehtävissä myös monissa yhdistyksissä ja seurakunnassa. Minun ollessa yläasteella äidinkielen opettaja ihmetteli, miten osasin niin hyvin toimia kokouskäytäntöä harjoittelevan kokouksen puheenjohtajana. Kerroin, että on tullut seurattua isäni puheenjohtajuutta kotonani mm. kalastuskunnan ja kyläyhdistyksen kokouksissa. Vanhempani jäivät eläkkeelle jo 55-vuotiaina sukupolvenvaihdoksessa. Vanhempani jatkoivat elämistä Lapinsaareessa ja aikaa jäi vanhempieni rakkaan harrastuksen puutarhanhoidon ohella myös muuhun. Matkusteluunkin oli mahdollisuus. Veli toimi useamman kauden kunnan- ja kaupunginvaltuutettuna ja muissa poliittisissa luottamustoimissa, perinne- ja kulttuuriyhdistyksen sekä kotiseutuyhdistyksen ja kristillisten eläkeläisten puheenjohtajana sekä paikallisoppaana, vain osan mainitakseni. Veli sai Tasavallan Presidentin myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein vuonna 2008.

Veli arvosti kaikkea vanhaa sekä kaunista. Hän oli myös hyvin luova, hyvä suunnittelemaan ja organisoimaan. Monet leirit, ret-

Veli Airaksinen sukupatsaan äärellä Airakselassa kesällä 2018, jolloin hän osallistui viimeisen kerran sukujuhlaan.

ket, tapahtumat ja isommatkin projektit onnistuivat hänen vetämänä. Veli oli hyvin sosiaalinen ja hänellä oli hyvät puhelahjat. Sukulais- ja ystävyyssuhteet olivat hänelle hyvin rakkaita ja hän oli aidon kiinnostunut ihmisistä. Hänellä oli myös taito pitää suhteita yllä. Velillä oli erittäin hyvä muisti ihan loppuun saakka. Hän tallensi jälkipolville elettyä elämää kirjoittamalla ja valkokuvaamalla. Runoihin hän sai purettua tuntojaan. Häneltä ilmestyi myös Laudanpalalla kiitän runokirja.

Veli toimi puolisonsa omaishoitajana usean vuoden ajan. Les-

” Veli sai Tasavallan Presidentin myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein vuonna 2008.

Isiä ja poikia kuva vuonna 1995 – Airaksiset polvesta polveen. Veli Airaksinen, poika Jouni Airaksinen sekä pojanpoika Eetu Airaksinen.

keksi jäätyä Velin fyysinen kunto alkoi vähitellen heiketä. Kuutisen vuotta hän asui Nilsissä osakkeessa, jonka vanhempani olivat hankkineet eläkepäivikseen. Viimeisinä vuosina fyysisen kunnan heiketessä minä yhä enemmän sain olla isääni auttamassa. Sain olla isäni rinnalla heikentymisen ja riisumisen ajan. Kaiken keskellä isä oli kuitenkin aina kiitollinen. Moniin elämässä koettuihin menetyksiin (esim. elämäntyön haihtuminen savuna ilmaan sikalapalon myötä) isä suhtautui Jobin lailla: Herra antoi, Herra otti – Kiitetty olkoon Herran nimi!

Isä oli sukumme vahva peruspilari, vaikuttaja ja yhdistäjä. Hänen rukouksensa varmasti kantavat seuraavien sukupolvien ylle. Lastenlapsia on kaikkiaan 15.

Tähän loppuun liitän otteen isäni vuonna 2021 kirjoittamasta tekstistä:

Eletty elämä. Kaiken verhoaa nuoruuden sukupolven virsi ja sen sanoma:” Pois juoksee aika joutuissaan, me väistymme, kuin varjo maan. Mut’ alla kaikkein vaiheiden, on armos’ iankaikkinen.” Näin se on! Yksi pysyy, muu häviää... ☆

Teksti: Veli Airaksisen tytär **Teija Airaksinen**

Post Scriptum

Olen kokenut Raimon ja Velin sukuseuramme tukipilareiksi aina 1970 – luvulta lähtien. Raimo toimi kauan varapuheenjohtajana avustaen seuran esimiehenä toiminutta Juhani Airaksista. Veli puolestaan kannusti lämpimästi, kun minut valittiin puheenjohtajaksi 2009. Heidät molemmat valittiin Airaksisten sukuseuran kunniajäseniksi kesällä 2002 Rauhalahdessa järjestetyssä sukujuhlissa.

Arja

Sukujuhla Scandic Kuopiossa 2016

Airaksisten sukuseuran 70-v sukujuhlaa vietettiin Scandic Kuopiossa lauantaina 16.7.2016

Päivän ohjelmaan kuului ilmoittautumisen jälkeen lounas, sääntömääräinen vuosikokous ja päiväkävely Väinölänniemessä, jossa seura perustettiin 29.6.1946.

Iltajuhlan ohjelma tarjosi musiikkia, juhlapuheen, taikaesityksen ja runsaan illallisen.

Juhlapäivänä julkaistiin myös uusi sukumatrikkeliksi ”Airaksiset, sukukirja IV” sekä satsivuinen Juhlajulkaisu.

Juhlaväkeä Scandic Kuopiossa

Sukuseuran puheenjohtaja Arja Airaksinen ja varapuheenjohtaja Timo Airaksinen

Sukujuhlan 2016 juhlaristeily Kallavedellä

Sukuseura tarjosi jäsenilleen kahden tunnin 60-v juhlaristeilyn Kallavedellä sunnuntaina 17.7.2016. Risteily keräsi runsaasti osallistujia.

Sukuseuran pj Arja Airaksinen ihastelee tyttärensä Kristianin kanssa Kallaveden maisemia.

Taikuri Jorma Airaksinen esiintyy

Vuoden 2018 sukujuhlaa vietettiin Airakselan seurantalolla lauantaina 4.8.

Airakselassa asuvan Pekka Airaksisen perhe vastasi suurelta osin järjestelyistä. Pekan vaimo Aira sekä tyttäret Ulla ja Laura valmistivat upean seuran vaakunan lehdistä ja oksista. He olivat myös kattaneet juhlatilan, joka kauniina ja raikkaana kutsui viihtymään illallisen äärellä. Nautimme karjalaista pitopöytää ja erityisesti on

jäänyt mieleen makoisa mustikkakukko vaniljakastikkeineen.

Päivän ohjelmassa oli FT Jukka Partasen esitelmä elinolosuhteista Airakselassa 1500-luvulla, minkä jälkeen teimme kiertoajelun Airakselan kylällä Pekka Airaksisen ja Pertti Vepsäläisen opastuksella.

Elisabeth Härkönen avustaa Jorma Airaksista taikaesityksessä

Lauluesitys: Ulla Airaksinen ja Laura Airaksinen, säestäjänä Tiina Kolehmainen

Sukujuhla Bomballa 31.7.2021

Sukujuhla 2021 pidettiin Bomballa Nurmeksessa lauantaina 31.7.2021. Kuvassa osallistujat Bomban karjalaistalon rappusilla.

Bomballa pääsimme päivän aikana tutustumaan myös karjalaiseen tsasunaan.

Bomban vuosikokouksessa Arja Airaksinen jätti puheenjohtajuuden ja uudeksi sukuseuran puheenjohtajaksi valittiin Sami Airaksinen. Kuvassa uusi hallitus vasemmalta: Jarmo Airaksinen, Merituuli Airaksinen-Kokkonen, Aino Airaksinen, Sami Airaksinen, Timo Airaksinen, Milla Kajanne ja Matti Airaksinen

Sukujuhla Helsingin Paasitornissa 5.8.2023

Juhlaväki Paasitornin portaissa yhteiskuvassa

Juhlapäivään kuului vuosikokouksen lisäksi tutustuminen Ateneumin taidemuseoon, minkä jälkeen osa juhlaväestä rentoutui veden äärellä ennen iltajuhlaa. Edessä Merituuli, Arja, Tuula ja Milla. Pöydän toisella puolella Katja, Sami Timo, Heta, Jarmo ja Elina.

– Se kulkee suvussa –

Miksi sukumatrikkeleita ei enää julkaista?

Airaksisten 29.6.1946 perustetun sukuseuran toiminnan keskeinen tarkoitus määriteltiin säännöissä ”... harrastaa ja edistää laajan Airaksisten suvun tutkimusta...”. Tämän pykälän noudattaminen toteutui, kun 1940-luvun lopulla ryhdyttiin käymään läpi vanhoja kirkonkirjoja eri seurakunnissa kautta maan. Niistä kirjattiin kaikki löytyneet Airaksiset ja lisäksi suvun jäsenet lähettivät omia ajankohtaisia tietojaan. Nimet, syntymäajat ja muu tarpeellisenä pidetty koottiin neljään sukumatrikkeliin, joista ensimmäinen, *Airaksiset polvesta polveen*, julkaistiin vuonna 1973. Kirja vahvisti yhteenkuuluvuutta ja vähitellen nousi tarve tuottaa uusia painoksia suvun laajenemisen ja entistä varhaisempien tietojen löytymisen myötä. Uudet matrikkelit julkaistiin vuosina 2002, 2006 ja 2016 viimeinen *Airaksiset, sukukirja IV* on todellakin viimeinen, ei viimeisin.

Jälkipolvisukututkimus, tai lyhyemmin jälkipolvitutkimus, on juuri sitä, mitä sukututkijat ovat selvitelleet vuosikymmeniä. Tutkimusten pohjalta suvut ovat laatineet kirjoja sukunsa jäsenistä. Miksi emme enää julkaise uusia matrikkeleita, vaikka kuluneiden kymmenen vuoden aikana uutta tietoa on kertynyt valtaisesti? Tähän vastaa sukuseuran puheenjohtaja Sami Airaksinen:

”EU:n yleinen tietosuoja-asetus eli GDPR tuli voimaan toukokuussa 2018, siis sen jälkeen, kun meidän viimeinen kirja on tehty. Vastuut jo kootuista tiedostoista ovat kasvaneet. Tiedot on säilöittävä turvallisesti ja perusteltava miksi ne on tehty. Meillähän tämä on puhtaasti sukututkimusta varten ja siitä on näyttöä.”

General Data Protection Regulation – asetus tähtää suojaamaan henkilöiden yksityisyyttä ja yhtenäistää tietosuojalait Euroopassa. Laki koskettaa kaikkia niitä organisaatioita, jotka käsittelevät EU-kansalaisten tietoja. Sami selvittää lisää:

”Sukutietojen kerääminen nykyisin elävistä Airaksisista menee vaikeaksi, sillä suoja-aika kattaa uuden lain mukaan 100 vuotta henkilön kuoleman jälkeen. Meidän pitäisi lopettaa tutkimus 1800–1900 lukujen taitteeseen. Uuden kirjan julkaiseminen vaatisi käymään läpi kaikki sukukirjassa mainitut henkilöt ja pyytämään kirjallinen suostumus jälkipolvitutkimukseen säilyttämistä varten.”

Aktiivisesti jälkipolvisukututkimukseen perehtyvät tutkijat pystyvät kuitenkin edelleen

jatkamaan yli sata vuotta vanhojen tietojen selvittelyä, sillä laki ei estä keskittymästä menneisyyteen.

”Nykyisin enemmän määrin geneettisesti tehtävä tutkimus selvittää sukulaisuussuhteita. Meilläkin tätä edistettiin jonkin verran sukututkija Ari Kolehmaisen avustuksella. Muutamien DNA-näytteiden kautta päästiin vähän eteenpäin, mutta sitten tuli umpikuja vastaan ja teorisointi siitä, että oltaisiin Leskisien sukulaisia ei vahvistunut. Ari Kolehmaisen mukaan saatiin todistettua, että Airaksiset eivät sittenkään näytä olevan Leskisiä. Leskiset olivat keskenään samaa linjaa, mutta yhteys Airaksisiin on noin 800–900-lukujen taitteessa, mikä on auttamatta liian kaukana. Sen enempää sukuseura ei ole aktiivisesti kehittänyt digitaalista jälkipolvitutkimusta.”

Mihin suuntaan meidän elossa olevien kohdalla sukututkimusta voidaan viedä, vai lopahtaako kaikki tykkäänään?

”Ei todella lopahta. Yhteisöllisyys on sukuseuran tärkeä tehtävä, sen ylläpitämiseen ja laajentamiseen sekä suvun tarinoiden kokoamiseen tarvitaan kaikkia. Laaja suku- ja perhekeskeisyys on taantunut tässä ajassa, sukuseuratoiminta on vastavoimana sille. Esimerkiksi joka toinen vuosi järjestettävät sukujuhlat ovat sukuseuran ydintehtävää. Yhden päivän ja illan aikana jaetaan kokemuksia, tutustutaan uusiin ja pidetään yhteyttä vanhoihinkin sukulaisiin. Entistä enemmän saa selville itsestäänkin, kun oppi tuntemaan oman sukunsa. Tämä on tapa löytää yhteisiä asioita”, vahvistaa puheenjohtaja lopuksi. ♡

Teksti ja kuva: **Arja Airaksinen**

Kalastus on sananmukaisesti kouuttava harrastus kaikenikäisille Airaksisille. Timo Airaksisen saaliina "Striper" eli Striped Bass, Newport Rhode Island, syyskuu 2025.

KUVA: HETA GYLLING